

FIRKÁK IV.

Fiatal Római Koros Kutatók
IV. Konferenciakötete

Proceedings of the 4th Conference
for Young Researchers of Roman Age

DISSERTATIONES ARCHAEOLOGICAE
ex Instituto Archaeologico
Universitatis de Rolando Eötvös nominatae
Supplementum 1.

FIRKÁK IV.

Fiatal Római Koros Kutatók IV. Konferenciakötete

Proceedings of the Conference for Young Researchers
of Roman Age

Pécs, 26.11.2010 – 28.11.2010

Visegrád, 10.11.2011 – 11.11.2011

edited by

Dávid BARTUS and Katalin BORUZS

Budapest – Visegrád 2018

Dissertationes Archaeologicae ex Instituto Archaeologico
Universitatis de Rolando Eötvös nominatae
Supplementum 1.

Editors:
DÁVID BARTUS
KATALIN BORUZS

Available online at <http://dissarch.elte.hu>
Contact: dissarch@btk.elte.hu

ISSN 2064-4574

© Eötvös Loránd University, Institute of Archaeological Sciences

© King Mathias Museum, Visegrád

Budapest – Visegrád 2018

CONTENTS

Előszó – Foreword	7
Papers presented at the conferences	8
Krisztina HOPPÁL	11
<i>Minden út Kínába vezet? Avagy a Római Birodalommal kapcsolatba hozható régészeti leletek problematikája</i>	
Cecília GÁBLI	33
<i>Plinius a gemmákról</i>	
István Gergő FARKAS	55
<i>Nomen provinciae. A principátus kori Raetia-Vindelicia kérdéskör megoldása</i>	
Ildikó TALABÉR	81
<i>Római kori gyűrűk a Janus Pannonius Múzeum régészeti gyűjteményéből</i>	
Nándor AGÓCS – István Gergő FARKAS	113
<i>A fragmented plate with a Latin inscription from Bakonya (Baranya county, Hungary)</i>	
Anita POLGÁR-NYERGES	117
<i>New researches carried out in the Járdányi-Paulovics István Ruin Garden in Szombathely. The stone ornaments of the governor's palace from Savaria</i>	
Máté SZABÓ – Dávid BERKECZ – Gábor BERTÓK – Csilla GÁTI – László LENKEY – Ottó OELBERG – Mihály PETHE – Máté STIBRÁNYI – Vera SZABÓ	137
<i>Geophysical investigations of Roman rural sites in the vicinity of Pécs (Baranya County, Hungary)</i>	
Katalin OTTOMÁNYI	159
<i>Late Roman Grave Groups in the Páty Cemetery</i>	
Katalin BORUZS – Géza SZABÓ	197
<i>Late Roman Graves in Dombóvár</i>	

Márta DARÓCZI-SZABÓ – László BARTOSIEWICZ 243

Horse-dog burials from preventive excavations at Dombóvár TESCO

Péter GRÓF 257

Sándor Soproni, Researcher of the Roman era of Visegrád

Pál PATAY 265

Castra Bonaventura

Előszó – Foreword

Idén immár 12. alkalommal került megrendezésre a Fialat Római Koros Kutatók Konferenciája, de az elhangzott előadások írott (hagyományos, papír alapú) formában történő megjelenése még sok esetben várat magára. Az első, 2006-ban tartott konferencia óta, melynek előadásai könyv formában már 2007-ben megjelentek, az utóbbi időben az aktuális konferencia és a kéziratok nyomdába kerülése között igen hosszú idő telt el. Ez több szempontból is hátrányos: egyrészt elmarad az új kutatási eredmények közzététele, amik a technika gyors fejlődésének köszönhetően gyakran már 1–2 év távlatából is elavultnak, túlhaladottnak számítanak. Másrészt csökkenhet a publikálási kedv, ami a konferencián elhangzottak szűk körben maradását vonja maga után, esetleg színvonalcsökkenést is.

A 2006-ban indult kezdeményezés, miszerint a római korról foglalkozó, kezdő kutatóknak is szükségük van saját fórumra, bebizonyította, hogy életképes. Az elnöki tisztséget betöltő egyetemi oktatók, elismert szakemberek biztosítják a rendezvények színvonalát, a „fiatalok” gyakorlatot szereznek az előadások készítése és prezentálása valamint a publikálás terén is. Éppen ezért is kifogásolható, hogy az elhangzottak nem „napra készen” jelennek meg. Ezt a „hibát” igyekszünk most kiköszörölni: jelen kötet nyomdába kerülésével a FIROKONF-on elhangzottak 2012-ig terjedően (az I–VII. konferenciáig) nyomtatott verzióban is elérhetőek. Célunk kivitelezéséhez hozzájárultak azok a kutatók, akik ennyi év eltelte után is bíztak a pozitív végkifejletben és rendelkezésünkre bocsátották kézírataikat.

Reméljük, hogy a 2014 óta tartott konferenciák szervezői is optimistán állnak a manapság mostohagyerekként kezelt könyvkiadáshoz és minél hamarabb megtalálják a módját a publikációk megjelentetésének.

A FiRKÁK IV. kötete két rendezvény eddig nem publikált tanulmányait adja közre, emellett színesíti egy korábbi konferenciakötetből kimaradt kézirat, valamint Patay Pál Soproni Sándorra emlékező rövid írása, amivel Visegrád római korának jeles kutatója előtt szeretnénk tisztelni.

Visegrád, 2018 áprilisában

Boruzs Katalin

Papers presented at the conferences

5th Conference for Young Researchers of Roman Age

26.11.2010–28.11.2010

Organizer: University of Pécs, Faculty of Humanities

Venue: Pécsi Kulturális Központ, Dominikánus Ház

HOPPÁL Krisztina: Minden út Kínába vezet? Avagy a Római Birodalommal kapcsolatba hozható régészeti leletek problematikája

GÁBLI Cecília: Plinius a gemmákról

TÓTH István Zsolt: Beszámoló a Pécs Janus Pannonius u. 10. (Rózsakert) területén végzett 2010. évi régészeti kutatásokról

BORHY László – SZÁMADÓ Emese – DÉVAI Kata – BÓZSA Anikó: Brigetio polgárvárosának II. számú temetője (Komárom, Mártírok útja, Lidl)

SZABÓ Ernő: A collegiumok temetkezési hozzájárulása Pannoniában

NAGY Levente: Római lelőhelyek védetté nyilvánítása 2001 és 2009 között

LASSÁNYI Gábor: Pannonia kifosztása

WILHELM Gábor – SÓSKÚTI Kornél: A Kiskundorozsma-Nagyszék lelőhelyen előkerült szarmata települések (2-5. század) római készítésű kerámiaanyaga

VÁMOS Péter: Észak-afrikai applikált díszű edények Aquincumban

H. HARSÁNYI Eszter: Fehér a feketén – avagy hogyan kerül az ige a pohárra?

SZABÓ Ádám: Silvanus a sötét Pan

BÍRÓ Szilvia: Földbe mélyített házak Pannoniában önálló településtípus vagy helyi jellegzetesség?

CSAPLÁROS Andrea – Neuhauser Tina: „Határok nélküli kultúra Noricum és Pannonia között”

CSIKI József Attila: Környe község topográfiája archív légifotók alapján

FEHÉR Bence: Germanus, Respectus, Adiutor és a többi

AGÓCS Nándor: Augustalis testületek a Duna-vidéki tartományokban

SZABÓ András: Auxiliaris centuriok és decuriok

FARKAS István Gergő: Újabb adatok a pannoniai auxiliaris csapatok titulaturájának vizsgálatához

VARGA Gábor: A Szentendrei-sziget római kori erődítetttsége

SZABÓ Máté – PÁNCZÉL Szilamér: Rómaiak a Székelyföldön

FAZEKAS Ferenc – SZABÓ Antal: Újabb régészeti kutatások Lussoniumban (2009-2010)

BARTUS Dávid: Bronzszobrok Brigetióból

JUHÁSZ Lajos: Egy újabb germán kisbronz Brigetioból

MERCZI Mónika: Újabb sírok a nyergesújfalui tábor késő római temetőjéből

HULLÁM Dénes: Római tárgyak a Kárpát-medencei Barbaricum északkeleti részéről

6th Conference for Young Researchers of Roman Age

10.11.2011–11.11.2011

Organizer: King Mathias Museum of Hungarian National Museum

Venue: Visegrád, Királyi Palota lovagterme

BUZÁS Gergely: Római kövek a középkorban

GRÓF Péter: A római limes visegrádi emlékei és a Dunai Limes – UNESCO Világörökség program

TÓTH János Attila: Rómaiak a Dunában

SZABÓ Antal – FAZEKAS Ferenc: A lussoniumi régészeti kutatások újabb eredményei (2011)

TOKAI Zita Mária: Kora császárkori temető Alsópáhok – Hévízdombon

MERCZI Mónika: Újabb késő római sírok az Esztergom-Kossuth Lajos utcai temetőből

OTTOMÁNYI Katalin: Késő római sírcsoportok Pátyon

LASSÁNYI Gábor: Temető a Duna partján - Kutatások az aquincumi polgárváros keleti nekropoliszában

KISS Péter – POLGÁR-NYERGES Anita: „A szombathelyi Járdányi Paulovics István Romkert újabb kutatásai”

HÓDI Attila: Adatok a savariai Isis-szentély építéstörténetéhez

BALÁZS Péter: A savariai Iseum kútja

SOSZTARITS Ottó – A savariai Iseum

TÍMÁR Lőrinc: Térszervezés a római lakóházépítészetben

HORTI Gábor: A Római Birodalom határvédelmének mélységi tagozódása, kérdések és problémák

SZABÓ Máté: Nem romboló régészeti módszerek alkalmazása a pannoniai villakutatásban

EKE István: Késő római villa Badacsonyan

PÁNCZÉL Szilamér: Üvegtárgyak tanúsága egy színházból

RUPNIK László: Sírköveken ábrázolt szerszámok Pannoniából

SÓSKUTI Kornél – WILHELM Gábor: Római leletanyag a Felgyő–Kettőshalmi-dűlőben feltárt szarmata településen

PROHÁSZKA Péter: A Vérteskethelyi 4. századi éremlelet: lehetőségek a rekonstrukcióra

TORBÁGYI Melinda: Pénzforgalmi kutatások a római kori Magyarországon

Római kori gyűrűk a Janus Pannonius Múzeum régészeti gyűjteményéből

TALABÉR ILDIKÓ

Pécsi Tudományegyetem, BTK TTI
Interdiszciplináris Doktori Iskola, Ókortörténeti Program
talaberi11@gmail.com

Abstract

Römerzeitliche Fingerringe aus der archäologischen Sammlung des Janus Pannonius Museums

Die, invorliegender Studie gesammelten 116 Befunde stammen von der archäologischen Sammlung des Janus Pannonius Museums ab. Diese Sammlung enthält 114 Fingerringe aus Metall und 2 Glaseinlagen. Von den Befunden konnten insgesamt 101 Einheiten ganz genau bestimmt werden und 96 Stücke von ihnen stammen aus der Römerzeit. Der größte Teil der Ringe wurde aus Bronze (67 St.), ein kleinerer Teil aus Silber (16 St.), Eisen (6 St.) und Gold (3 St.) gefertigt. Die meisten Schmücke wurden in Friedhöfen gefunden, es kommen aber auch solche Stücke vor, die aus Privatsammlungen stammen, oder durch Kauf oder Einlieferung ins Museum geraten sind. Die Ringe können hauptsächlich in die Typologie von H. Guiraud eingesetzt werden, sie dient so als Grundlage für die derzeitige Typologie; im Falle von ein paar Stücken sind aber neue Typen zustande gekommen (VII/4 Variation (Facsády 2009, VIII/b), IX. Typ (Facsády 2009, IX.), X. Typ). Die geprüften Ringe können so in 11 Hauptgruppen eingeteilt werden. In der Sammlung sind wenige Fingerringe aus der frühen Kaiserzeit zu finden, die meisten Stücke wurden in der späten Römerzeit benutzt. Die Anzahl der bronzenen Ringe ist über wiegend, weil im 4. Jahrhundert n. Chr. wegen der Massenproduktion die Bronze das beliebte Rohmaterial war. Der beliebteste ist der Typ IV. (39 St.), insbesondere die IV/4 Variation. Zu dieser Variation gehören die Siegelringe mit graviertes Dekoration. Der beliebteste Bildtyp ist die Darstellung von Delphinen, Fischen und Vögeln. Die Ringe mit offenen Tierenden ist der zweithäufigste Typ (VII. Typ, 21 St.). Die anderen Gruppen von Ringen sind nur in einer kleinen Anzahl in der Sammlung zu finden.

Bevezetés

A gyűrű (*anulus*) a Római Birodalom legkedveltebb ékszerfajtája volt, amelyet férfiak, nők és gyermekek egyaránt hordhattak. A gyűrűk társadalmi különbségekre is utalhatnak,¹ mivel viselésük nem volt szükségszerű. Ezen kívül még a legnagyobb jelentéstartalommal bíró ékszerfajta is.² Legjobb kifejezője a személyazonosságnak (pecsétgyűrű, ókeresztény motívummal díszített gyűrűk), a szerelmi-házastársi kapcsolatnak (házassági gyűrűk), alakjuk (kör), feliratuk révén az istenekhez való kapcsolatnak, valamint az anyagválasztás és a készítés módjuk alapján a társadalmi rangnak egyaránt.

A többi ékszerhez képest legkidolgozottabb a tipológiájuk, és kronológiai fejlődésük is jól nyomon követhető.³ Ennek ellenére – mivel a gyűrűk kézműves termékek, így a formák nem

1 TÓTH 1985, 5.

2 FACSÁDY 2009, 29.

3 RUSEVA-SLOKOSKA 1991, 72.

teljesen azonosak – előfordulhatnak helyi variációk, amelyek nem illeszthetők be a már ismert tipológiai sorozatokba.⁴ Az ékszerek – luxustárgyak révén – szépségük és értékük miatt hosszú ideig használatban lehettek, akár több generációt is kiszolgálhattak, ezért a megjelenési és használati idejük meghatározása nehézkes. Általános tendenciák azonban megfigyelhetők a gyűrűformák változásában. A Kr. u. 1–2. századi gyűrűk inkább a kő vagy gemma megtartására szolgáló letisztult formák, a Kr. u. 2. század folyamán a gyűrű mérete megnövekedett, a Kr. u. 2–3. században a vállak hangsúlyosabbá váltak, gazdagabb technikai megoldásokat alkalmaztak, majd a század végére és a Kr. u. 4. századra a formák újra leegyszerűsödtek.⁵ A gyűrű formája a tárgy funkciójától is függött: egy pecsétgyűrű masszívabb kivitelű, míg csak egy dekoratív célt szolgáló gyűrű vonalai finomabbak.⁶

A gyűjteményről

Az ékszerek kutatását jelentősen megnehezíti a pannoniai leletanyagok egy részének publikálatlansága, illetve azok részletessége, az egyes múzeumok ékszerekre vonatkozó gyűjteményes katalógusainak számbeli szegénysége,⁷ valamint a csak temetőpublikációkból ismert ékszerek átfogó tanulmányának hiánya. A gyűjtemény e katalógusok sorát kívánja bővíteni, melynek célja a gyűrűk tipológiai és ahol lehetséges kronológiai meghatározása.

A Janus Pannonius Múzeum régészeti gyűjteményéből összesen 116 db tárgy került vizsgálat alá (114 db fémből készült gyűrű és 2 db üvegberakás), melyből 101 darab határozható meg pontosan és ebből is 96 db tartható római korinak. 15 db gyűrű töredékes volta miatt nem sorolható be típusokba (7. tábla). A tipológiában elhelyezett gyűrűk jó része bronzból (67 db), kisebb része ezüstből (16 db), fehérfémből (2 db), vasból (6 db), illetve aranyból (3 db) készült. Az ékszeranyag többsége temetőből került elő, de előfordulnak magángyűjteményből, vétel vagy beszolgáltatás útján bekerült ékszerek is, valamint szórványként és egyéb, pl. ásatásról előkerült darabok is. A gyűrűk leginkább H. Guiraud tipológiai sorozatába illeszthetők be, így a jelenlegi tipológia alapját képezi, azonban néhány darab esetében így is új típusok születtek (VII/4 altípus (FACSÁDY 2009, VIII/b típus), IX. típus (FACSÁDY 2009, IX. típus), X. típus).

A katalógus végén feltüntetett 5 db gyűrűt a leltárkönyvekben ugyan római korinak határozták meg, azonban néhányat, analógiák alapján, sokkal inkább középkorinak tarthatunk (7. tábla). A Kat. 112-es, I. Valentinianus érmével díszített gyűrű pontos lelőhelye nem ismert.⁸ A római érme ellenére korabeli meghatározása kérdéses, mivel később római érméket más korszak temetőiben is megtalálhatunk, melyeket szintén ékszerként viseltek.⁹ Az öntött, masszívabb gyűrűk a Kr. u. 14. században kezdenek elterjedni, a gyűrűfej kerek forma helyett oválissá válik, és megjelennek a négyzetes alakú fejrészek is.¹⁰ Utóbbi forma a Kat. 113-as és Kat. 114-es gyűrűhöz is hozható párhuzamként. A Kat. 115-ös bronzból készült gyűrű Magyaregregy-

4 POPOVIĆ 2001, 161.

5 FACSÁDY 2009, 29.

6 POPOVIĆ 1992, 61.

7 Példák: CSIRKE – PALÁGYI 2005 (Veszprém); BORHY – SZÁMADÓ 2003 (Brigetio); BUZA – KESZI 2009 (Intercisa); FACSÁDY 2009 (Aquincum); KOSEVIĆ 1991 (Siscia); BALEN 2012 (Zágráb).

8 A gyűrűt Füleper Ferenc 1984-es Sopianae monográfiájában római koriként határozta meg, holott a lelőköri körülmények hiányossága miatt datálása kétséges. FÜLEP 1984, 75; GÁBOR 2016, VIII.

9 KOVÁCS 2000, 81. Két gyermekérméből előkerült, 4. századi átfúrt bronzérmét nyakban viseltek.

10 Ezúton szeretném megköszönni Litauszki Zoltánnak a középkori gyűrűk meghatározásában nyújtott segítségét.

Márévár lelőhelyről került elő, ahol római leletek között említik.¹¹ Hasonló analógiája ismert Buj lelőhelyről, amelyet az ovális fejű pecsétgyűrűk közé soroltak. Keltezése ugyan nem egyértelmű, de valószínűleg a középkorra tehető.¹² A Dél-Alföldön szintén regisztráltak ilyen bronzból készült, öntött gyűrűket ovális fejrészsel, amelyeknek különféle bekarcolt díszítése lehetett, közöttük a gyűrűn feltűnő liliom ábrázolás is.¹³ Ezeket a darabokat a kutatás a Kr. u. 15-16. századra keltezi. A Kat. 116-os gyűrű beszolgáltatás útján került a múzeum gyűjteményébe, amely valószínűleg nem római kori, inkább középkorinak határozható meg. Pontos párhuzamai kerültek elő Ikervár-Virág utca lelőhelyről¹⁴ és Tiszabercel-Ráctemető 26. sírból,¹⁵ amelyek alapján a gyűrűt a Kr. u. 10-11. századra datálhatjuk.

A gyűrűk tipológiai és kronológiai elemzése

I. típus: A test és a fej egy ívben, a fej kissé kimagasodik (Kat. 1–2; 1. tábla)

A kőfoglatatos gyűrűk típusa, amelynél a vállak a fej felé szélesednek, esetleg megvastagodnak, leggyakrabban kő- vagy üvegberakással díszítettek. A Guiraud 1 csoportjával megegyező típus hellénisztikus eredetű, de a Kr. u. 1. században is megtalálható.¹⁶ A Kat. 1. esetében a lemezgyűrű teste kör alakú, fejében pedig négyzet alakú foglatban kékes piros kő ül. A foglat alja, az ujj felőli oldalon lyukas, csak a kő szélét tartja.¹⁷ A gyűrűforma a lelőhely alapján a Kr. u. 1. század végére – 2. század elejére keltezhető.

A Kat. 2. gyűrű teste kissé megtörik, a karika egyenletes vastagságú, a fej felé megvastagodik. Aranyból készült párhuzama ismert a Rajna-vidékről, mely a Kr. e. 1. század végére – Kr. u. 2. század első felére datálható.¹⁸ A korai időszakra datálható analógia ellenére, a gyűrű egy késő római sírból származik.

II. típus: A fej és a test egyben, megtörve (Kat. 3–6; 1. tábla)

Tipikus római forma, melynek viselete a Kr. u. 2–3. századra volt jellemző,¹⁹ azonban már a Kr. u. 1. századból is ismerünk rá példákat.²⁰ A fej és a test egy ívben van, a fej nem emelkedik ki a váll síkjából. A vállak a fej felé fokozatosan szélesednek, a fejet kővel vagy üvegberakással díszítették, de gyakori a bevésített minta is, amelynek célja a fej hangsúlyozása.²¹ A minták nagyrésze egyszerű geometriai alakzat, rombuszminta, halszállkaminta, növényminta, levelek, csigavonal, rovátkák, ritkábban figurális ábrázolás vagy felirat. A díszítőmotívumok főként a Kr. u. 2. század végére és Kr. u. 3. századra jellemzők.²² A típusba sorolható példányok Henig II-III, Guiraud 2, Facsády I. típusának felelnek meg.²³ A főbb vonásokból nyomon követhetők a

11 BÁNDI 1979, 310, 96.

12 ISTVÁNOVITS 2003, 307 (156. kép 6.).

13 LITAUSZKI 2012, Kat. 96. (III. t. 2.); Kat. 94. (V. t. 6.); Kat. 113. (XXIII. t. 5.); Kat. 22. (XXIII. t. 6.).

14 HAJMÁSI – KISS 2000, 34. kép 30-31. (Kr. u. 10-11. sz.)

15 ISTVÁNOVITS 2003, 305. (157. kép 10.)

16 GUIRAUD 1989, 180.

17 TÓTH 1985, 7.

18 HENKEL 1913, Nr. 127.

19 FACSÁDY 2009, 30.

20 GUIRAUD 1989, 181.

21 POPOVIĆ 1992, 62.

22 GUIRAUD 1989, 199-200.

23 JOHNS 1996, 42; FACSÁDY 2009, 30.

formák időrendbeli fejlődése is. A Kr. u. 1. század végi és Kr. u. 2. század eleji gyűrűk teste viszonylag keskeny és a fej felé fokozatosan kiszélesedik. A vállak domborúak, a kiszélesedő fejen bevéselt minta vagy kőberakás figyelhető meg. A Kr. u. 2. században megjelenő gyűrűk masszívabbak, a test, a vállak és a fej széles, kőberakással díszített. A Kr. u. 2. század második felében és a Kr. u. 3. század elején a gyűrűk még masszívabbá válnak, a fej széles.²⁴

A **II/1 altípus** gyűrűjének belső oldala ovális alakú, fejében pedig ovális foglalatban gemma található (Kat. 3.). A barna színű, vélhetően jáspis gemmán két vágató ló által vont kocsin álló alak, egyik kezében gyeplő, másikban ostor. Alatta vízszintes alapvonal. A kocsi hajtó alak Victoriát ábrázolhatja. Az ábrázolás késő hellénisztikus eredetű. Az előkerülési helye – hamvasztásos sír mellékletei – illetve a forma²⁵ és az ábrázolás²⁶ alapján a gyűrű a Kr. u. 1. század végére – Kr. u. 2. század első felére keltezhető.

A **II/2 altípusnál** a test belső oldala kör alakú, a vállak hangsúlyosak és a fejben ovális foglalat található (Kat. 4.). A foglalatban fekete színű anyag, talán üveg nyomai. Nem ritka, hogy üveggerakások találhatók egyszerű bronz gyűrűkben.²⁷ Analógiák és a forma alapján a gyűrűt a Kr. u. 2. századra datálhatjuk.²⁸

A **II/3 altípus** esetében a gyűrűtest a fej felé szélesedik, és a viszonylag széles fejrészen kék színű üveggerakás ül (Kat. 5.). Párhuzamok alapján a gyűrűt a Kr. u. 2. századra datálhatjuk.²⁹

A Kr. u. 3. század elején formaváltozás következik be az ékszművességben, mely a test és a fej egységének megtörését célozza.³⁰

A **II/4 altípus** gyűrűje ezüstlemezről készült monometallikus változat, vállalai vésett díszítésűek (Kat. 6.). A Kr. u. 3. századra keltezhető.³¹

III. típus: A foglalat kiemelkedik a gyűrűtest vonalából (Kat. 7–14; 1. tábla)

A foglalat kiemelkedik a gyűrűtest vonalából. A test vonala nincs megszakítva, a vállak hangsúlyosak, szélesebbek, mint a test, de néha a foglalattal egy ívben vannak. Ezek a formák a Kr. u. 2. század végén jelennek meg és a Kr. u. 3. században terjednek el; kb. 260–270-ig vannak

24 POPOVIĆ 1992, 62.

25 GESZTELYI 2000, Kat. 16. (Siscia, Kr. u. 1. sz. első fele, vas); CSIRKE – PALÁGYI 2005, 72: 47.27 (Szentkirályszabadja), CSIRKE – PALÁGYI 2005, 93: 53.122 (vas, ismeretlen lelőhely); HENKEL 1913, Nr. 166-168, 172 (arany), Nr. 1446. (vas, 1. sz.), Nr. 1806 (arany, kora császárkor).

26 BMCR Taf. XXXV. Nr. 1651 (Kr. u. 2. sz.); PLATZ-HORSTER 1994, Nr. 71. Taf. 13. (achát, Kr. e. 1. sz. második fele, egy kocsihajtó megfékez és ostoroz egy galoppozó kettősfogatot. A lovak alatt alapvonal.), Nr. 83. Taf. 16. (karneol, Kr. e. 1. sz. második fele, Victoria hajt egy kettősfogatot, fogat alatt alapvonal, gyöngydíszítés); PLATZ-HORSTER 1984, Nr. 108. Taf. 28. (Kr. u. 2–3. sz.); GESZTELYI 1987, Kat. 16. (Debrecen, Kr. e. 1. sz. szárnyas Victoria kettős fogatot hajt, oldalról, egyik kezében a gyeplőt tartja, a másikban ostort).

27 JOHNS 1996, 43.

28 FACSÁDY 2009, Kat. 1. (arany, Kr. u. 2. sz. első fele, Aquincum); PLATZ-HORSTER 1994, Nr. 218. Taf. 40. (Kr. u. 1. sz.); HENKEL 1913, Nr. 144–151. (arany, kora császárkor, Kr. u. 1. sz.), Nr. 1178. (kora császárkor); RUSEVA-SLOKOSKA 1991, I. típus/3 Cat. No. 189. (arany, Kr. u. 1. sz.), Cat. No. 190. (arany, Kr. u. 2–3. sz.), Cat. No. 191. (arany, Cat. No. Kr. u. 1. sz.), 192. (arany, Kr. u. 1. sz. vége – 2. sz. eleje).

29 HENKEL 1913, Nr. 1207. (bronz, Kr. u. 2. sz.), Nr. 1546–47, Nr. 1554–55, 1566, Nr. 1570, 1572 (vas, Kr. u. 2. sz.); RUSEVA-SLOKOSKA 1991, I. típus/4 Cat. No. 194–195 (arany, Kr. u. 2. sz.), Cat. No. 235–240 (ezüst, Kr. u. 2. sz.), Cat. No. 270–275 (vas, Kr. u. 2. sz.).

30 FACSÁDY 2009, 30.

31 KELEMEN 2008, 186. sír 41. t. 3; ZSIDI 1987, 8. kép 59/5 (a kő kiesett, Gazdagrét); HENKEL 1913, Nr. 1346. (bronz, Kr. u. 3. sz.); EKE – HORVÁTH 2010, 18. kép 61. sír.

jelen, bár bizonyos változatai egészen a Kr. u. 4. század elejéig megtalálhatók a leletanyagban.³² Itt a III/3 és 4 altípusok képviselik őket.

A **III/1 altípus** gyűrűi (Kat. 7-10.) bronzból készültek, testük kör alakú, a fej ovális vagy kör alakú, amelyen különféle vésett díszítések láthatók. Jelen esetben kettős halabrázolás, spirális motívum, valamint delfin alakja vehető ki. A vállak két-két pseudogranulációval díszítettek. A forma a Kr. u. 4. században volt népszerű.³³

Guiraud 3c, Riha 2. típusának felel meg a bronzlemezből készült, profilált vállú **III/2 altípus**.³⁴ A Kat. 14. gyűrű kör alakú foglalatában kékesszürke email található, benne 4 fehér pont, amelyeket piros kör alakú zománc díszít. Emailberakással a gemma foglalatot próbálták imitálni. Ez a megoldás Henig II és IV variánsai között és az erősen profilált gyűrűkön gyakran előfordul.³⁵ A *champlevé* technikával készült zománcot a római-kelta bronz ornamentikáknál használták, főleg fibulákon.³⁶ A *champlevé* „beágyazott” zománcot jelent, amikor a zománcberakás egy kivésett mélyedésben ül.³⁷ A forma a Kr. u. 3. században gyakori típus, de a Kr. u. 4. században is előfordul.³⁸ Az emailberakásos gyűrűk a Rajna-vidéken, a nyugati provinciákban és Szlovéniában a Kr. u. 2. század második felétől váltak népszerűvé,³⁹ viseletük a Kr. u. 3. század második felében már nem jellemző.⁴⁰ A Kat. 11-es darabot a Kr. u. 2. század végére – 3. századra datálhatjuk.

A **III/3 altípus** Guiraud 3d típusának felel meg (Kat. 12.). Az altípust egy gyermekgyűrű képviseli. Eldeformálódott karikáján a kerek, zöld üvegberakásos fejlapka két oldalán rovátkák helyezkednek el. Valószínűleg a Kr. u. 3. században lehetett használatban.

A **III/4 altípus** aranygyűrűjének karikája vállban megtörik (Kat. 13.). Fejrésze több lépcsős téglalap alakú foglalat, benne piros kő ül. A kőben egy kutya vésett képe látható, előtte egy bokor (ág) helyezkedik el. A fej két oldalán, a vállon stilizált plasztikus állatalak vehető ki. Pontos párhuzama nem ismert. Ezt a formát a Kr. u. 2. század végére – 3. század közepő harmadára keltezhetjük.⁴¹

A **III/5 altípus** Guiraud 3g típusának felel meg, amelyet kb. a Kr. u. 190–260 közötti időszakban gyártottak (Kat. 14.).⁴² Az altípust masszív, öntött ezüst gyűrű képviseli, melynek vállai vésett

32 POPOVIĆ 1992, 62.

33 MÜLLER 2010, Taf. 2/12, Grab 1999/14 Taf. 83/5 (korai Keszthely-kultúra); KELEMEN 2008, 262. sír 61. t. 5, 300. sír 71. t. 2. (Solva); FACSÁDY 2009, Kat. 48. (bronz, Kr. u. 3. sz. Aquincum); HENKEL 1913, Nr. 1019; SZÓNYI 1979, V. tábla R22 (Győr); PÉTERFI 1993, XIX. tábla 140/2, XXII. tábla 152/8 (Bátaszék-Kövesdpuszta), SZÓNYI 1986, III. tábla 47/1 (Győr-Nádorváros); KONRAD 1997, Abb. 12/2 (Bregenz, Kr. u. 4. sz. eleje); PÉTERFI – VÁRADY 1988, III. tábla 22. (Kisdorog); CSIRKE – PALÁGYI 2005, 24 és 59 (8.2.1.7: Balatonalmádi – Lokhegy, 25.3.2: Kádárta); TEICHNER 2012, Abb. 70. S162 (Intercisa); MIHOVILIĆ 1979, T.2. Kat. 48. (Szlovénia); JOVANOVIĆ 1978, cat. No. 14 (Dardánia); BURGER 1977, 5. kép 22. (két hal, Mucsfa-Szárászpuzta).

34 GUIRAUD 1989, 186; RIHA 1990, 33.

35 JOHNS 1996, 70.

36 HIGGINS 1980, 26.

37 HIGGINS 1980, 24.

38 KRUNIĆ 1997, cat. 101 (Belgrád, Kr. u. 3–4. sz.); HENKEL 1913, Nr. 345 (ezüst, Kr. u. 2–3. sz. első fele), Nr. 1076-78. (bronz); ZOTOVIĆ – JORDOVIĆ 1990, G-150 T. XXV. 7-8 (Viminacium); MIHOVILIĆ 1979, T.2. Kat. 7. (Szlovénia); RIHA 1990, Taf.7. Kat. 108.

39 RIHA 1990, 33.

40 BÓNIS – SELLYE 1988, 35.

41 GUIRAUD 1989, 202.

42 GUIRAUD 1989, 202.

díszítésűek. Fejrészén többrétegű (fehér-barna) achát ül. A vésett vállú gyűrűket Alföldi M. Galliában kialakult importárúnak tartotta,⁴³ és „megjelenését a plaszticitásra való törekvés elterjedésével” indokolta.⁴⁴ Galliai eredete azonban nem bizonyítható, Britanniában és a Rajna-vidéken is előfordulnak párhuzamai.⁴⁵ A vizsgált példány analógiái,⁴⁶ illetve a sír mellékletei alapján⁴⁷ a Kr. u. 3. századra datálható.

IV. típus: A test keskeny, a foglalat a test vonalából kiemelkedik (Kat. 15–53; 2-4. tábla)

A típus kedvelt díszítései a filigrán és a granuláció, melyek használata a hellénisztikus korban is népszerű volt. E két technika a Kr. u. 3. század második felétől válik újból az ékszerek díszítőelemeivé, azonban már kidolgozatlanabb formában. A gyöngyözött huzal általában a foglalat szélét díszítette vagy a berakást fogta közre. A granulációnál kis aranygolyócskákat forrasztottak az ékszer felszínére a kőberakás köré, vagy mintákat alakítottak ki belőle a foglalat körül. A Guiraud 4. típusába sorolható darabok néhány kivételtől eltekintve⁴⁸ minden ilyen technikával díszített gyűrű a Kr. u. 4. századra keltezhető.

A **IV/1 altípus** karikája kör alakú, a ráillesztett csonka kúp formájú fejen bevéssett krisztogramm (khi-rhó) található. Hasonló forma ókeresztény felirattal Münchenből ismert.⁴⁹ A Magyaregregyről szórványként előkerült gyűrű viseletét a Kr. u. 4. század második felére tehetjük (Kat. 15).⁵⁰

A **IV/2 altípusnál** a test kör alakú, a foglalat 2-2 granulátummal csatlakozik a testhez (Kat. 16–24.). A karika lehet hornyolt vagy sima is. Egyes daraboknál feltűnik a foglalatot körülölelő gyöngyös pseudofiligrán díszítés is. A granuláció és a filigrán használatának divatja a Kr. u. 3. században már elkezdődött és kidolgozásuk a késő római időszakban vált egyre bonyolultabbá.⁵¹ A drágább darabok készülhettek aranyból és ezüsből, a foglalatban drágakő vésett vagy díszítetlen változata lehetett, a szegényesebb darabokat pedig üvegberakással látták el.⁵² A vizsgált példányok foglalatának jó részéből kiesett a betét, az épebb daraboknál zöld és világoskék-kék üvegberakás fordul elő. A forma a Kr. u. 3. század második felében fejlődött ki, de tömeges viselete a Kr. u. 4. században terjedt el.⁵³ Britannia területén már a Kr. u. 2. század

43 ALFÖLDI 1957, 412.

44 FACSÁDY 2002, 222.

45 GUIRAUD 1981, 228-229.

46 POPOVIĆ 1992 cat. 84. (Kr. u. 3. sz. eleje); HENKEL 1913, Nr. 76. (arany), Nr. 386. (ezüst, Kr. u. 3. sz.), Nr. 443-445. (ezüst, Kr. u. 3. sz.), Nr. 927. (bronz), Nr. 1303. (bronz, Kr. u. 3. sz.)

47 BURGER 1972, 91.

48 GUIRAUD 1989, 201.

49 SPIER 2007, Cat. No. R53

50 NAGY 1949, 81.

51 JOHNS 1996, 50.

52 POPOVIĆ 2001, 167.

53 EKE – HORVÁTH 2010, 18. kép 62. sír 15 (ezüst, Kr. u. 4. sz. második fele, Nagykanizsa); MÜLLER 2010, Grab 1980/12/16. Taf. 77/2, Grab 2000/82 Taf. 90/6, Grab 2000/96 Taf. 92/20 és 23 (késő római, Keszthely-Fenekpuszta); KELEMEN 2008, 2. t. 8. (Solva); FACSÁDY 2009, Kat. 27. (ezüst, Kr. u. 3. sz. második fele); BURGER 1979, Grab 30. Taf. 5/1 (Kr. u. 4. sz. közepe), Grab 52. Taf. 11/5b (Kr. u. 4. sz. második fele, Somogyzil); SALAMON – BARKÓCZI 1971, Grab 14. Abb. 7/10, Grab 61. Abb. 10/20 (Csákvár); CSIRKE – PALÁGYI 2005, 24. 8.2.1.9. (Balatonalmádi-Lokhegy, ezüst, köve hiányzik); POPOVIĆ 2001, Nr. 13. (Viminacium, Kr. u. 4. sz.); POPOVIĆ 1992, cat. 38. (Porodin); RUSEVA-SLOKOSKA 1991, cat. 219. (Novae, Kr. u. 4. sz.); JOVANOVIĆ 1978, 19. cat. 11. (Dobri dol), cat. 12. (Naissus), cat. 13. (Naissus); VÁGÓ – BÓNA 1976, Grab 105. Taf. 7/5, Grab 1118. Taf. 18/2, Grab. 1221. Taf. 22/1 (Intercisa); BURGER 1966, Fig. 104. 147/3, Fig. 117. 283/3a (Ságvár); HENKEL 1913, Nr.

első felében feltűnik.⁵⁴ Alföldi M. szerint ez a gyűrűtípus a Kr. u. 2. században jelenik meg, eredetét a szírekhez köti, és úgy véli, hogy elsősorban a Kr. u. 4. században viselt forma.⁵⁵ A vizsgált leletanyagban arany, ezüst és bronz példányok is előfordulnak, amelyek közül a Kat. 17-es üvegberakás és a Kat. 16-os ezüst gyűrű, valamint a Kat. 18-as üvegberakás és a Kat. 19-es ezüst gyűrű a sírban való elhelyezkedésük alapján összetartozó párnak tekinthetők.⁵⁶ Az altípusnál egy monometallikus változat található, melynél a foglalatot kivehetetlen véset díszíti⁵⁷ (Kat. 27.). Egy díszesebb példányt képvisel a Kat. 22-es arany gyűrű, amelynek karikáját gyöngydrótból készítették, és a foglalatban zöld helyezkedik el.

A **IV/3** altípus gyűrűje aranylemezből készült, karikája fej felé szélesedik és rajta ovális foglalatban almandinberakás helyezkedik el (Kat. 25.). I. Popović eredetüket a Kelet-Mediterráneumba helyezi, a rajnai limes mentén már a Kr. u. 1. században feltűnnek, de a balkán-dunai provinciákban csak a Kr. u. 3. században regisztrálnak hasonlókat.⁵⁸ H. Guiraud megemlíti, hogy a típus gyűrűi között feltűnnek keresztény vagy a császárhoz szóló feliratok, melyeket a Kr. u. 4. századra datálhatók.⁵⁹

A **IV/4 altípuson** belül néhány kisebb csoport különíthető el. A **IV/4a** csoportot a Kat. 26–33. gyűrűk képviselik, ahol a test kör alakú, a fej kör vagy ovális forma, melyet vésett díszítéssel láttak el. A vésett motívumok különféle alakokat jelenítenek meg, pl. vitorlás, oroszlán, madár, szarvas. A karika gyakran rovátkolt díszítésű. A gemmák vésett motívumait fémbe, főleg bronzba is belevésztik, pecsétként használva őket.⁶⁰ A Kr. u. 4. században nagy népszerűségnek örvendő típusról van szó.⁶¹ A Kat. 31–32-es darabok kiemelendők, nemcsak a piskóta alakúra kialakított fej miatt, hanem mert jelenlegi ismereteik szerint, párhuzamok alapján csak gyermeksírokból kerültek elő.⁶² Ruseva-Slokoska X. típusának felelnek meg.

279. Nr. 280. (Kr. u. 4. sz.); *BMCR* Nr. 511. (Canosa), Nr. 513. (Amiens); DEPPERT-LIPPITZ 1985, Nr. 115. 117; BUZA – KESZI 2009, Kat. 52. (arany); KOSEVIĆ 1991, sl. 193-196. (Siscia, Kr.u. 3–4. sz.); RIHA 1990, Taf. 2. Kat. 102; ALFÖLDI 1957, Taf. LXXVII. 1–3. (Intercisa); KELLER 1971, Grab 8. (München-Harlaching) Taf. 26/7; (Kr. u. 4. sz. középső harmada).

54 JOHNS 1996, 47. Fig. 3.7. (Buckworth)

55 ALFÖLDI 1957, 413.

56 GESZTELYI 2001, Kat. 85. (Szöny, arany, Kr. u. 3. sz., nicolo); HENKEL 1913, Nr. 284. (arany, Kr. u. 4. sz.), Nr. 466. (ezüst, Kr. u. 4. sz. első fele), Nr. 1823 (arany); FACSÁDY 2009, cat. 28. (ezüst, Kr. u. 4. sz.); MIHOVILIĆ 1979, T.2. Kat. 12. (Szlovénia), POPOVIĆ 1992, cat. 38. (Porodin, Kr. u. 3. sz.) v. POPOVIĆ 1997, cat. 4; RIHA 1990, Taf. 2. Kat. 102.

57 A Janus Pannonius Múzeum raktárából hiányzó darab, ezért a díszítés pontos meghatározása nem lehetséges.

58 POPOVIĆ 2001, 162; Nr. 1. (Dubravica, Kr. u. 3. sz. első fele - közepe); POPOVIĆ 1992, cat. 20. (Kr. u. 2. sz. vége – 3. sz. eleje); DEPPERT-LIPPITZ 1985, Nr. 123. (Kr. u. 1–2. sz.), Nr. 125. (Kr. u. 1. sz.); HENKEL 1913, Nr. 215. (Kr. u. 3. sz.); ALFÖLDI 1957, 414. Kat. 1. Taf. LXXVIII. 4. (arany, Intercisa, de itt két foglalatban rubinkő).

59 GUIRAUD 1989, 191.

60 JOHNS 1996, 44; TÓTH 1985, 14.

61 KELEMEN 2008, 22. t. 6, 32. t. 3, 33. t. 4-5, 42. t. 12, 59. t. 1; FACSÁDY 2009, Kat. 34. (sárgaréz, Kr. u. 4. sz. 1. fele); BURGER 1979, Grab 52. Taf. 11/5a, b, Grab 69. Taf.13/5, Grab 89. Taf. 17/3, (Somogyuszil, Kr. u. 4. sz. közepe – 2. fele); HENKEL 1913, Nr. 1001-1010. bronz, Kr. u. 4. sz.); BARKÓCZI 1960, 31. ábra 7; TÓTH 1985, 5. ábra (Kr. u. 4. sz.); BURGER 1966, Fig. 103. 140/1, Fig. 109. 197/5, Fig. 117. 283/5. (Ságvár); PÉTERFI 1993, III. tábla 25/3, XII. tábla 92/9 (Bátaszék-Kövesdpuszta); SZÖNYI 1986, II. tábla 32/1 (Győr-Nádorváros); SCHNURBEIN 1977, Taf. 146/3. 1118. sír, Taf. 146/12. 1123. sír (Regensburg); ALFÖLDI 1957, 417. Kat. 67. Taf. LXXVIII. 8. (Intercisa); RIHA 1990, Taf. 8. Kat. 134–135.

62 KELEMEN 2008, 243. sír 56. t. 1. (gyermek 12-14 év, Solva), 247. sír 58. t. 11. (gyermek, 10-12 év, Solva); BURGER 1979, Grab 34. Taf. 6/10b (bronz, Inf. II. Kr. u. 4. sz. közepe, Somogyuszil); BORHY – SZÁMADÓ 2003, Kat. 78. (Brigetio-canabae, Kr. u. 4. sz., koncentrikus körök); forma: TÓTH 1985, 11. 5. ábra és 12. kép a, b, c; forma: SPIER 2007, Cat. No. R44 (galamb, chi-ro ábrázolás, Kr. u. 4. sz.).

Véleménye szerint ezek a nyolcas alakúra kiképzett fejű gyűrűk a Kr. u. 1–2. században jellemzők, párhuzamai pedig Pautaliából ismertek.⁶³

A **IV/4b** variáns esetében a karika és a fej kör alakú, viszont erőteljesen kiemelkedik (Kat. 34–38.). Ez a variáns a Kr. u. 4. században volt kedvelt.⁶⁴ Szintén változatos vésett ábrázolások díszítik, jelen esetben madár és halminták, valamint a Kat. 34. gyűrűn egy ún. gryllos képtípus látható. Római gemmákon már a köztársaság kor végétől kezdve megjelenik.⁶⁵ Ezek maszk és maszk-állat ábrázolások, melyek közül az egyik legalapvetőbb változat a Silenos-maszk és lóprotomé kombinációja. Gyakran felirat is társulhat a képhez, jókivánság vagy tulajdonosnév, stb.⁶⁶ Valószínűleg szimbolikus jelentéssel bírnak, ebben az esetben a lóprotomé szerelem- vagy bőségszimbólum lehet.⁶⁷

A **IV/4c** variánsnál a karika kör alakú, a pecsét legtöbbször hiányzik, csak a karika végződése alapján következtethetünk arra, hogy a fején pecsét lehetett (Kat. 39–45.).⁶⁸

A **IV/4d** variánsba 4 db vas és 1 db bronz gyűrű sorolható, melyek kör, ovális és D-átmetszetű huzalokból készültek (Kat. 46–50.). A testen kör alakú fejlet alakítottak ki. Párhuzamai és a lelőhely alapján a vasból készült gyűrűk a Kr. u. 4. században lehettek használatban.⁶⁹ Facsády IV/e típusának felelnek meg.⁷⁰ A Kat. 50. gyűrűnél a fej téglalap alakban kidomborodik, a vállak vésett díszítésűek. Hasonló darab került elő Csákról, amely alapján a késő római korban volt viseletes.⁷¹

A **IV/5 altípus** karikája kör alakú, feje kör⁷² vagy téglalap formájú,⁷³ két oldala két-két pseudo-granulációval díszített. A Kat. 51-es darab fejrészén korábban vésett díszítésnek meghatározott,⁷⁴ két sorba rendezett felirat olvasható.⁷⁵ A gyűrűfej széleit és a sorok közötti részt fogazásos technikával díszítették. A felirat olvasata: *VRE/M(?)*, mely esetleg valamilyen formula rövidítése lehet, ámha értelmes szónak vagy névnek tekintjük, akkor az *-em* végződés arra utalhat, hogy a gyűrűn szereplő szó accusativusban áll. Hasonló, accusativusban álló dedicatoriok

63 RUSEVA-SLOKOSKA 1991, 77. Cat. 265. (Caristorum, Kr. u. 2. sz. X. típus).

64 BURGER 1979, Somogyszil Grab 80. Taf. 15/3 (Kr. u. 4. sz.); VÁGÓ – BÓNA 1976, Grab 19/a Taf. 2/5a, forma: BORHY – SZÁMADÓ 2003, kat 77. (Brigetio, Kr. u. 4. sz.), HENKEL 1913, Nr. 968, 972; PÉTERFI – VÁRADY 1988, IV. tábla 3, IV. tábla 5; JOVANOVIĆ 1978, cat. No. 15–16. (Dardánia).

65 GESZTELYI 1994, 67.

66 GESZTELYI 1998, 54.

67 GESZTELYI 1998, 57.

68 MÜLLER 2010, Taf. 10/2; FACSAĐY 2009, Kat. 36. (sárgaréz, Kr. u. 4. sz.); BURGER 1979, Grab. 34. Taf. 6/10d (Somogyszil, Kr. u. 4. sz.); SALAMON – BARKÓCZI 1971, Grab 31. Abb. 8/7; MIHOVILIĆ 1979, T.2. Kat. 14. (Szlovénia); RUSEVA-SLOKOSKA 1991, Cat. No. 266. (bronz, Kr. u. 3. sz., de a késő római korban is jellegzetesek).

69 MÜLLER 2010, Grab 1966/9. Taf. 55/2 (Keszthely-Fenekpuszta, késő római); KELEMEN 2008, 72. sír 17. t. 2. (Solva); KONRAD 1997, Grab 488. Abb. 12,1. (Bregenz, Kr. u. 4. sz.); FACSAĐY 2009, Kat. 43. (Aquincum, Kr.u. 4. sz. első fele, IV/e típus); BURGER 1979, Grab 21. Taf. 4/2c (Somogyszil).

70 FACSAĐY 2009, 31.

71 MÜLLER 2010, Abb. 5. 15.

72 FACSAĐY 2009, Kat. 30. (bronz, Kr. u. 4. sz. első fele, IV/a típus); HENKEL 1913, Nr. 1022-23. (bronz); MIHOVILIĆ 1979, T.2. Kat. 47. (Szlovénia); TÓTH 1985, 5. ábra (Kr. u. 4. sz.); PÉTERFI – VÁRADY 1988, III. t. 22. (Kisdorog).

73 SÁGI 1981, Grab. 55. Abb.13,3 (Keszthely-Dobogó); HENKEL 1913, Nr. 112. (arany, felirat: VICTO(riae) TVRPI(lis?) VOTV(m) LIBE(n)S), Nr. 1078. (bronz), PÉTERFI 1993, XXVI. Tábla 13. (ezüst, nyitott, Bátaszék-Kövesdpuszta); BINGOL 1999, Cat. No. 192. (arany, Kr. u. 2–3. sz.).

74 FAZEKAS 2007, 352.

75 Ezúton szeretném megköszönni Szabó Andrásnak a felirat meghatározásában nyújtott segítségét.

jól ismertek a gyűrűkről.⁷⁶ A sírok alapján a vizsgált darabokat a Kr. u. 4. század közepére – második felére datálhatjuk.

V. típus: Gyűrűkulcsok (Kat. 54–58; 4. tábla)

A gyűrűkulcs Facsády XI, Riha 17, Guiraud 5. típusának felel meg.⁷⁷ Az egyszerű karikákat kulccsal dekorálták, praktikus funkciója mellett ékszereként is viselték. Előfordul, hogy szándékos csonkítással ékszerré alakítják át őket. A nem túl praktikus formájuk ellenére ezeket a gyűrűket az ujjon viselték, azonban azokban az esetekben, ahol a karika kisebb méretű, elképzelhető, hogy egy láncra fűzve viselték őket.⁷⁸ A gyűrű testét néha díszítőmotívumokkal látták el, amelyek öntéssel és akár *opus interrasile* technikával is készülhettek. A gyűrűkulcsok a római időkben végig használatban voltak.⁷⁹ Az V/1 altípus Guiraud 5/b típusához hasonló⁸⁰ (Kat. 54–55.). Az V/2 altípusnál a kör alakú karikához egy kis nyakkal csatlakozik a kulcs (Kat. 56–58.), és Guiraud 5/d típusával egyezik meg.⁸¹ A vizsgált darabok a Kr. u. 4. században lehettek használatban.

VI. típus: Fémhuzalból készült gyűrűk (Kat. 59–64; 5. tábla)

Készülhettek egy vagy több huzalból, és lehettek több százból sodrott gyűrűk is. Kidolgozásuk egyszerű, és széles körben elterjedtek voltak. A típus a Kr. e. 1. századtól a Kr. u. 4. századig megtalálható, sőt még utána is divatban volt.⁸²

A **VI/1 altípus** egyszerű fémhuzalból készült, végződése hurkos-kampós záródású (Kat. 59–61.). Ez a fajta záródás ritka a gyűrűk körében, főleg fülbevalók esetében alkalmazták. A kontextus nélküli példányokról nehézkes megállapítani, hogy gyűrűként vagy fülbevalóként viselték-e őket. A Kat. 59. darab a gyűrűsujjon helyezkedett el, így gyűrűként lett meghatározva,⁸³ ám ugyanabból a sírból előkerült, ténylegesen fülbevalóként használt ezüst, hurkos-kampós karika kidolgozása és mérete ugyanaz, mint a gyűrűsujjon elhelyezkedőé. Mindezek alapján inkább fülbevalópárként határozható meg a két darab.

A **VI/2 altípust** a huzalból készült gyűrűk alkotják, amelyek végei egymásba csavarva alkotnak egy zárt kört (Kat. 62–64.). Facsády VII, Guiraud 6/b, Riha 19/3. típusának, Henkel Nr. 695–705 gyűrűinek felel meg.⁸⁴ Az egymásba csavart záródást szívesen alkalmazták a karpereceknél és a fülbevalóknál is. A Rajna-, Duna-vidéken elterjedt típus a késő római időkben.⁸⁵ Azonban ezeket a csavart végű karikákat még sokféleképpen is használhatták (pl. pipere eszközöket fűzhettek fel rájuk, stb.), ezért a kontextus nélküli darabok funkcióját nehéz megállapítani.

76 TÓTH 1980a, Nr. 24. Abb. 3.

77 FACSÁDY 2009, 34; RIHA 1990, 39–41; GUIRAUD 1989, 191.

78 GUIRAUD 1989, 191.

79 JOHNS 1996, 53.

80 GUIRAUD 1989, 192.

81 GUIRAUD 1989, 192.

82 GUIRAUD 1989, 193.

83 FAZEKAS 2007, 353.

84 FACSÁDY 2009, 33; GUIRAUD 1989, 194; RIHA 1990, 42; HENKEL 1913, Nr. 695-705.

85 RIHA 1990, 42.

VII. típus: Nyitott végű gyűrűk, a két végük díszített (Kat. 65–85; 5. tábla)

A nyitott állatfejes gyűrűk tartoznak ebbe a típusba, mely Facsády VIII/a, Giuraud 7. típusával egyezik meg.⁸⁶ A kígyófejes gyűrűk, valamint a karperecek fontos helyet töltöttek be a helénisztikus és a kora római kori divatban. A kígyó szimbolikus jelentőséggel bírt, védő-óvó szerepet töltött be.⁸⁷ A szépen kidolgozott nemesfém példányaival találkozhatunk Pompejiben és Herculaneumban.⁸⁸ A korai formákhoz képest a késő római idősakra a kígyófej kialakítása egyre stilizáltabb lesz. A típus sokáig volt népszerű, éppen ezért kronológiájuk meghatározása nehézkes. Agyűrűk két vége vagy egymással szemben helyezkedik el, vagy egymásra hajolnak. Huzalból vagy vastagabb pántból is készülhettek, és egyszer vagy akár többször is körbe tekeredhettek az ujjon.⁸⁹

Az egyik legnépszerűbb a **VII/1 altípus**, melynél a végek két kígyófejet imitálnak. A Kat. 65–66-os daraboknál két-két granulum jelzi az állatfejeket.⁹⁰ A Kat. 68-as példánynál a kígyófejek kidolgozottak és jól felismerhetők.

A **VII/2 altípusba** tartoznak azok a gyűrűk, amelyeknek csak az egyik vége végződik kígyófejben, a másik díszítetlen (Kat. 69–77.). A Kat. 70–71. darabok kialakítása a Duna-vidéken a Kr. u. 4. század második felében divatos⁹¹ karperec-típussal egyezik meg. Müller R. szerint ezeket a gyűrűket másodlagosan hozták létre a karperecekből.⁹² Ebbe a típusba sorolhatók még a huzalból, valamint a pántból készült gyűrűk is, amelyeknél a végek egymás mellé vagy egymásra hajolnak (Kat. 72–77.). A vizsgált darabokat időben a Kr. u. 4. századra helyezhetjük.

A **VII/3 altípust** egy gyűrű képviseli. A Kat. 78-as darab lemezből készült, spirálisan csavarodik az ujjra. A gyűrű testén pontkörös díszítés látható.

A **VII/4 altípus** gyűrűi vékony lemezből vagy huzalból készültek, rovátkolt díszítésűek és végei nyitottak (Kat. 79–85.). Igen elterjedt típusról van szó;⁹³ a vizsgált darabokat a Kr. u. 4. századra datálhatjuk.

VIII. típus: Zárt karikagyűrűk (Kat. 86–92; 6. tábla)

Ennél a csoportnál olyan egyszerű gyűrűkről beszélhetünk, amelyek elkészítése nem igényelt különösebb szaktudást. Sokszor még azt is nehéz megállapítani, hogy vajon valóban ékszerként használták-e az egyes darabokat.⁹⁴ A Giuraud 8. típusával megegyező gyűrűk altípusba sorolása a karika átmetszete alapján készültek el.⁹⁵ A típus keltezése nehezen határolható be szűkebb idősokra, mivel a római császárkor folyamán folyamatosan jelen vannak.

86 FACSAJDY 2009, 33; GUIRAUD 1989, 195.

87 JOHNS 1996, 44.

88 D'AMBROSIO – GUZZO – MASTROBERTO 2004, II.48, IV.56, IV.75, IV.262; PFEILER 1970, Taf. 4/2,3,4.

89 GUIRAUD 1989, 195.

90 Párhuzamok: BUZA – KESZI 2009, Kat. 71. (Intercisa, arany); FACSAJDY 2009, Kat. 59. (4. sz.); BURGER 1968, 7. kép 14e (Gödrekeresztúr).

91 KONRAD 1997, 62.

92 MÜLLER 2010, 217. Taf. 6/9., Taf. 15/7. 12., Grab 1978/9/2 Taf. 74/2 (Keszthely-Fenekpuszta).

93 KELEMEN 2008, 214. sír 48. t. 7–9., 219. sír 49. t. 4 (Solva); BURGER 1979, Grab 6. Taf. 2/1a (Kr. u. 4. sz.) (Somogyzil); VÁGÓ – BÓNA 1976, Grab 36. Taf. 4/7a-c, Grab 1109. Taf. 18/4 (Intercisa); HENKEL 1913, Nr. 517. Nr. 533. (Kr. u. 2. sz.) Nr. 534. (Kr. u. 2. sz.) Nr. 536. (zárt, bronz), Nr. 679–682 (bronz, nyitott); MIHOVILIĆ 1979, T.2. Kat. 27–29. (Szlovénia).

94 JOHNS 1996, 71.

95 GUIRAUD 1989, 197.

IX. típus: Zárt pántgyűrűk (Kat. 93–94; 6. tábla)

A pántból készült gyűrűket vésett, illetve hornyolt díszítéssel is elláthatták. Példányainkat a lelőhelyek alapján a Kr. u. 4. századra datálhatjuk.

X. típus: Zárt, sodort gyűrű (Kat. 95; 6. tábla)

A két szálból csavart Kat. 95-ös bronz gyűrű egy római kori temetőnél, a 2. árokban került elő (az ásató gyermek sírnak tartja). Pontos viseleti helyét sajnos nem ismerjük. Párhuzamait C. Beckmann tipológiájában kereshetjük, ahol a II. csoport 6. formájának felel meg. A típus az Aarhus területen terjedt el a késő császárkorban.⁹⁶ A forma a középkorban sem volt ismeretlen, ahol a Kr. u. 11. századtól válik népszerűvé ez a gyűrű típus, bár inkább nyitott változatokban fordulnak elő.⁹⁷

XI. típus: Zárt, poligonális gyűrű (Kat. 96; 6. tábla)

A poligonális forma a Kr. u. 2–3. században tűnik fel, de a Kr. u. 4. században válik népszerűvé.⁹⁸ Riha 30, Ruseva-Slokoska III/1 típusával, Henkel 8. 12. formáival egyezik meg.⁹⁹ A kisebb felületek lehetővé tették, hogy feliratokat véssenek rá, mely már votív karaktert adott a gyűrűnek.¹⁰⁰ A vizsgált darab 12 mezőjébe a SILVANO VIATORI szöveget vésték bele. Silvanus itáliai termékenységistenség, akinek feladatába az utazók védelme is beletartozott.¹⁰¹ Erre utal a „Viator” melléknév, amelyet inkább lélekvezetői aspektusához lehet kötni, mivel a gyűrűk temetkezési környezetben kerültek elő.¹⁰² Ezeket a gyűrűket szimbolikus jelentésük miatt viselték, a zárt, kerek forma az istenséggel való összetartozást fejezheti ki.¹⁰³ Az aranyból vagy ezüsből készült Silvanus gyűrűket a Kr. u. 3. század végére – Kr. u. 4. századra datálhatjuk.¹⁰⁴

Összefoglalás

A gyűjtemény gyűrűi a Kr. u. 1. század végétől a Kr. u. 4. század végéig keltezhetőek. Kevesebb a korai darab, a legtöbb példány a késő római korban volt használatban. Utóbbinak köszönhetően a bronzból készült gyűrűk vannak túlsúlyban, hiszen a Kr. u. 4. században a tömeggyártás volt a fő szempont, amely a bronz alapanyagból volt a legjobban kivitelezhető. A legnépszerűbb a IV. típus (39 db), ezen belül is a IV/4 altípus. Ide tartoznak a vésett díszítésű pecsétgyűrűk, amelyek közül a leggyakoribb képtípus a delfin, a hal és a madár ábrázolás. A második legkedveltebb típus a gyűjteményben a nyitott állatfejes gyűrűké (VII. típus, 21 db). A többi típus csak kisebb példányszámmal van jelen a gyűjtésben.

A vizsgált gyűrűk sokfélesége a birodalmi divatot tükrözi. A Kr. u. 2. századtól népszerű polychromia alkalmazása jól nyomon követhető a gyűrűkön, amelyet színes drágakövek, üveg- és emailberakás felhasználásával próbáltak elérni. Az ékkövek (jaspis, smaragd, almandin, achát, stb.)

96 BECKMANN 1969 30, Taf. 1/6; 60, Taf. 9.

97 ISTVÁNOVITS 2003, 303. (157. kép 18-20.); KOVÁCS 1994, 140. 15c.

98 POPOVIĆ 2001, 169, RUSEVA-SLOKOSKA 1991, III/1 típus Cat. 24. (Üglen, ezüst, 2–3. sz.).

99 RIHA 1990, 45; RUSEVA-SLOKOSKA 1991, 75; HENKEL 1913, Nr. 309-310.

100 POPOVIĆ 2001, 169.

101 TÓTH 1980b, 99.

102 SZABÓ 2010, 228; SZABÓ 2014, 158.

103 TÓTH 1989, 119.

104 SZABÓ 2014, 158.

nem csak dekoratív funkcióval rendelkeztek, hanem gyógy- és varázserejükről is híresek voltak. A Kr. u. 4. században a gemma helyett a fémbe vésett alakok váltják fel a pecsételés szerepét. A vésést a fény-árnyék hatása miatt alkalmazták, amely megfigyelhető a gyűrűk vállain is. Egy-egy granulum formájában jelenik meg a granuláció a gyűrűk foglalatának „kereteként”, valamint ebben az időszakban kedvelt pseudofiligránnal találkozhatunk a gyűrűk foglalatának ékítéseként. Az arany ékszereket a bronz ékszerek aranyozásával próbálták imitálni. A római ízlésvilágot tükröző geometrikus formák vagy valós állatfejek használata a stilizált kígyófejes gyűrűkön követhető nyomon. A terület ókeresztény életére pedig a krisztogrammal díszített gyűrű utal.

Köszönetnyilvánítás

Szeretném megköszönni Nagy Erzsébetnek, hogy a Janus Pannonius Múzeum (JPM) leltározott ékszeranyagát a rendelkezésemre bocsátotta, valamint Dr. Gábor Olivérnek, hogy a gondozásában lévő ékszerek feldolgozását engedélyezte. Köszönettel tartozom még Dr. Tóth Endrének, hogy a Fülöp-hagyaték részét képező Pécs-Mauzóleum körüli temető ékszeranyagával is foglalkozhattam. Jelen tanulmányban a JPM római kori ékszeranyagának egy részét kívántam bemutatni, az újabb ásatások, valamint a restaurálatlan és a feldolgozás alatt álló darabok nem kerülhettek közlésre. A katalógusba bekerültek a ma már hozzáférhetetlen, csupán a szakirodalomból ismert példányok is, amelyek pontos meghatározása nem lehetséges. A fotókat Füzi István fotográfus (JPM) készítette, akinek ezúton is szeretném megköszönni áldozatos munkáját. A fotók a JPM tulajdonát képezik.

Irodalom

- ALFÖLDI, R. M. 1957: Schmucksachen. In.: ALFÖLDI, R. M. et al. (eds.): *Intercisa II. (Dunapentele). Geschichte der Stadt in der Römerzeit*. Archaeologia Hungarica 36. Budapest, 399-475.
- BALEN, J. 2012: *Rimske Zlatne Nausnice. iz Archeoloskog muzeja u Zagrebu. Roman Gold Earings from the Archaeological Museum in Zagreb*. Zagreb.
- BARKÓCZI, L. 1960: Későrómai temető Pilismaróton. *Folia Archaeologia* 12, 111-132.
- BÁNDI, G. 1979: *Baranya megye története az őskortól a honfoglalásig*. Pécs.
- BECKMANN 1969: Metallfingerringe der römischen Kaiserzeit im Freien Germanien. *Saalburg Jahrbuch* 1969, 5–106.
- BINGOL, I. 1999: *Ancient Jewellery. Museum of Anatolian Civilizations*. Ankara.
- BMCR: MARSHALL, F. H. 1907: *Catalogue of the Finger Rings, Greek, Etruscan and Roman, in the Departments of Antiquities, British Museum*. London.
- BORHY, L. – SZÁMADÓ, E. 2003: *Gemmák, gemmás gyűrűk és ékszerek Brigetióban*. Acta Archaeologica Brigetionensia Ser. 1. Vol. 4. Komárom.
- BÓNIS, É. – SELLYE, I. 1988: *Római kori emailmunkák. Évezredek, évszázadok kincsei*. Budapest.
- SZ. BURGER, A. 1962: A bogádi késő római temető. *Janus Pannonius Múzeum Évkönyve* 7, 111-136.
- SZ. BURGER, A. 1966: Late Roman Cemetery at Ságvár. *Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 18, 99-235.
- SZ. BURGER, A. 1968: Terrakotta ex-voto Gödrekeresztúrról. *Archaeologiai Értesítő* 95, 13-28.

- SZ. BURGER, A. 1972: Római kori temető Majson. *Archaeologiai Értesítő* 99, 64-94.
- SZ. BURGER, A. 1977: Későrómai sírok Mucsfa-Szárászpustán. *Archaeologiai Értesítő* 104, 189-205.
- SZ. BURGER, A. 1979: *Das spätrömische Gräberfeld von Somogyszil*. Fontes Archaeologici Hungariae. Budapest.
- SZ. BURGER, A. 1987: The Roman Villa and Mausoleum at Kővágószőlős, near Pécs (Sopiana), Excavations 1977-1982. *Janus Pannonius Múzeum Évkönyve* 30-31, 65-228.
- BÚZA, A. – KESZI, T. 2009: *Aranytárgyak az Intercisa Múzeum Gyűjteményéből*. Intercisa Kincsei 6. Dunaújváros.
- CSIRKE, O. – K. PALÁGYI, S. 2005: *Római kori ékszerek és viseleti tárgyak a veszprémi Laczkó Dezső Múzeum gyűjteményéből*. Veszprém.
- D'AMBROSIO, A. – GUZZO, P. G. – MASTROROBERTO, M. 2004: *Storie Da Un'Eruzione. Pompei Ercolano Oplontis*. Trieste.
- DEPPERT-LIPPITZ, B. 1985: *Goldschmuck der Römerzeit im Römisch-Germanischen Zentralmuseum. Katalogie Für- und Vorgeschichtlicher Altertümer*. Band 23. Bonn.
- DOMBAY, J. 1957: Későrómai temetők Baranyában. *Janus Pannonius Múzeum Évkönyve* 2, 181-330.
- EKE, I. – HORVÁTH, L. 2010: Késő római sírok Nagykanizsán. *Zalai Múzeum* 19, 155-228.
- R. FACSÁDY, A. 2002: Aranyékszerek az aquincumi katonaváros nyugati temetőjének új feltárásaiból. *Budapest Régiségei* 35, 221-225.
- R. FACSÁDY, A. 2009: *Aquincumi ékszerek*. Az Aquincumi Múzeum Gyűjteménye 1. Budapest.
- FAZEKAS, F. 2007: A fekedű késő római temető. In: BÍRÓ, SZ. (ed.) *FiRKÁK I. Fialat Római Koros Kutatók I. Konferenciakötete*. Győr, 351-366.
- FÜLEP, F. 1958: Das Früh-kaiserzeitliche Gräberfeld von Vasas. *Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 9, 371-406.
- FÜLEP, F. 1969: Későrómai temető Pécs, Geisler Eta u. 8. sz. alatt. *Archaeologiai Értesítő* 96, 3-41.
- FÜLEP, F. 1977: *Roman Cimiteries on the Territory of Pécs*. Fontes Archaeologici Hungariae Budapest.
- FÜLEP, F. 1984: *Sopiana. The history of Pécs during the Roman Era, and the problem of the continuity of the late Roman population*. Budapest.
- GÁBOR, O. 2016: *Sopiana. Pécs város és Baranya megye római kori leleteit bemutató kiállítás*. Pécs.
- GESZTELYI, T. 1987: A Déri Múzeum gemmagyűjteménye. A *Debreceni Déri Múzeum Évkönyve* 65, 87-178.
- GESZTELYI, T. 1994: Megjegyzések a maszk-állat kombinációk értelmezéséhez. A *Debreceni Déri Múzeum Évkönyve* 70, 67-74.
- GESZTELYI, T. 1998: *Véssett ékkövek Pannoniában*. Budapest.
- GESZTELYI, T. 2000: *Antike Gemmen im Ungarischen Nationalmuseum*. Catalogi Musei Nationalis Hungarici. Series Archaeologica 3. Budapest.
- GESZTELYI, T. 2001: *Gemmák és gyűrűk Brigetióból*. A Kuny Domokos Múzeum gyűjteményei 6. Tata.
- GUIRAUD, H. 1981: Les bagues d'époque romaine du trésor de Boistray (Rhone). *Gallia* 39, 219-233.
- GUIRAUD, H. 1989: Bagues et anneaux á l'époque romaine en Gaule. *Gallia* 46, 173-211.
- HENKEL, F. 1913: *Die römischen Fingerringe der Rheinlande und der benachbarten Gebiete*. Berlin.

- HIGGINS, R. A. 1980: *Greek and Roman Jewellery*. London.
- ISTVÁNOVITS, E. 2003: *A Rétköz honfoglalás és Árpád-kori emlékanyaga*. Nyíregyháza.
- JOHNS, C. 1996: *The Jewellery of Roman Britain, Celtic and Classical Traditions*. Michigan.
- JOVANOVIĆ, A. 1978: *Jewellery in the Roman Dardania*. Dissertationes et Monographiae 21. Belgrad.
- H. KELEMEN, M. 2008: *Solva. Esztergom késő római temetői*. Libelli Archaeologici Ser. Nov. No. 3. Budapest.
- KELLER, E. 1971: *Die spätrömischen Grabfunde in Südbayern*. Münchner Beiträge zur Vor- und Frühgeschichte 14. München.
- KONRAD, M. 1997: *Das Römische Gräberfeld von Bregenz – Brigantium, I. Die Körpergräber des 3. bis 5. Jahrhunderts*. Münchner Beiträge zur Vor- und Frühgeschichte 51. München.
- KOSCEVIĆ, R. 1991: *Antička Bronza Iz Siska*. Zagreb.
- KOVÁCS, L. 1994: *Das Frühharpadenzeitliche Gräberfeld von Szabolcs*. Varia Archaeologica Hungarica 6. Budapest.
- KRUNIĆ, S. (ed.) 1997: *Antička Bronza Singidunuma*. Beograd.
- LITAUSZKI, Z. 2012: *Árpád- és késő középkori pecsétgyűrűk a dél-alföldi régióban*. SZTE-BTK, Szeged. Szakdolgozat.
- MIHOVILIĆ, K. 1979: Prstenje I Naušnice Rimskog Doba Slovenije. *Arheološki Vestnik* 30, 223-239.
- MÜLLER, R. 2010: *Die Gräberfelder vor der Südmauer der Befestigung von Keszthely-Fenekpuszta*. Castellum Pannonicum Pelsonense 1. Budapest/Leipzig/Keszthely.
- NAGY, T. 1949: Ókeresztény gyűrű Magyarereggyről. *Archaeologiai Értesítő* 76, 80-82.
- PÉTERFI, Zs. – VÁRADY, Z. 1988: A Kisdorog – Hegyisántók dülői későrómai kori temető. *A Szekszárdi Béni Balogh Ádám Múzeum Évkönyve* 14, 179-204.
- V. PÉTERFI, Zs. 1993: A Bátaszék-Kövesdpusztai későrómai temető. *Wosinszky Mór Múzeum Évkönyve* 13, 47-168.
- PFEILER, B. 1970: *Römischer Goldschmuck des 1. und 2. Jahrhundert*. Mainz.
- P. HAJMÁSI, E. – KISS, G. 2000: Ikervár-Virág utca. In: KISS G. (ed.) *Vas megye 10-12. századi sír- és kincsleletei*. Szombathely, 41-118.
- PLATZ-HORSTER, G. 1984: *Die antiken Gemmen im Rheinischen Landesmuseum*. Bonn.
- PLATZ-HORSTER, G. 1994: *Die antiken Gemmen aus Xanten II: im Besitz des Archäologischen Parks/Regionalmuseums Xanten, der Katolischen Kirchengemeinde St. Mariae Himmelfahrt Marienbaum sowie in Privatbesitz*. Landschaftsverband Rheinland II.
- POPOVIĆ, I. 1992: *Les bijoux romains du Musée national de Belgrade I. Les bagues*. Belgrad.
- POPOVIĆ, I. 1997: *Masterpieces of Roman Goldsmiths. The National Museum Belgrade Collection*. Belgrad.
- POPOVIĆ, I. 2001: *Late Roman and Early Bizantine Gold Jewelry in National Museum in Belgrade*. Belgrad.
- RIHA, E. 1990: *Der römische Schmuck aus Augst und Kaiseraugst*. Forschungen in Augst 10. Augst.
- RUSEVA-SLOKOSKA, L. 1991: *Roman Jewellery. A Collection of the National Archeological Museum – Sofia*. London.
- SÁGI, K. 1981: *Das römische Gräberfeld von Keszthely-Dobogó*. Fontes Archaeologici Hungariae. Budapest.

- SALAMON, Á. – BARKÓCZI, L. 1971: Bestattungen von Csákvár aus dem Ende des 4. und dem Anfang des 5. Jahrhunderts - A IV. század végi és az V. század eleji temetkezések Csákváron. *Alba Regia*. 11, 35-70.
- SCHNURBEIN, S. v. 1977: *Das Römische Gräberfeld von Regensburg*. Materialhefte zur bayerischen Vorgeschichte: Fundinventare und Ausgrabungsbefunde Band 31. Text und Tafeln. München.
- SPIER, J. 2007: *Late Antique and Early Christian Gems. Spätantike - Frühes Christentum - Byzanz. Kunst im ersten Jahrtausend*. Reihe B: Studien und Perspektiven Band 20. Wiesbaden.
- SZABÓ, A. 2014: Some notes on the rings with sacred inscriptions from Pannonia. *Dissertationes Archaeologicae* Ser. 3. No. 2. Budapest, 157-169.
- SZABÓ, Á. 2010: Új Silvanus gyűrű Pannoniából. In: KOVÁCS P. - SZABÓ Á. (eds.): *Studia Epigraphica Pannonica*. Vol. 2. Budapest, 223-228.
- SZŐNYI, E. 1979: Arrabona késő római temetői – I. Vasútállomás környéki temető. *Arrabona* 21, 5-57.
- T. SZŐNYI, E. 1986: Arrabona késő római temető - II. Nádorváros. *Arrabona* 22-23, 5-27.
- TEICHNER, F. 2012: *Die Gräberfelder von Intercisa II. Die Altfunde der Museumssammlungen in Berlin, Mainz und Wien*. Bestandskatalog des Museums für Vor- und Frühgeschichte Berlin 11. Berlin.
- TÓTH, E. 1980: Römische Metallgegenstände mit Inschriften im Ungarischen Nationalmuseum: Instrumenta domestica. *Folia Archaeologica* 31, 131-156.
- TÓTH, E. 1980: Silvanus Viator. *Alba Regia* 18, 1977/1978. 91-103.
- TÓTH, E. 1985: *Római gyűrűk és fibulák*. Évezredek, évszázadok kincsei. Budapest.
- TÓTH, E. 1989: Neure Silvanusringe aus Pannonien. (Zur Silvanusverehrung in Pannonien). *Folia Archaeologica* 40, 113-127.
- TÓTH E. - VIDA T. - TAKÁCS I. (eds.) 2016: *Szent Márton és Pannónia: Kereszténység a római világ határán*. Pannonhalma – Szombathely.
- VÁGÓ, E. – BÓNA, I. 1976: *Der spätrömische Südfriedhof*. Budapest.
- VÁRADY, F. 1896-1897: *Baranya múltja és jelenje II*. Pécs.
- ZOTOVIĆ, L. – JORDOVIĆ, C. 1990: *Viminacium 1. Nekropole „Vise Grobalja”* Belgrad.
- ZSIDI, P. 1987: A Budapest XI. kerületi Gazdagréten feltárt 4-5. századi temető. *Communicationes Archaeologicae Hungariae*, 45-71.

I

Kat. 1-2.

II

Kat. 3-6.

III

Kat. 7-10.

Kat. 11-14.

1. tábla

IV

Kat. 15-19.

Kat. 20-22, 24-25.

Kat. 26, 28-31.

Kat. 32-33.

2. tábla

IV

Kat. 34-37.

Kat. 39-43.

Kat. 44-47.

Kat. 48.

3. tábla

IV

Kat. 49-52.

V

Kat. 54-58.

VI

Kat. 59-62.

Kat. 63-64.

4. tábla

VII

Kat. 65-68.

Kat. 69-73.

Kat. 74-78.

Kat. 79-83.

Kat. 84-85.

5. tábla

VIII

Kat. 86-89.

Kat. 90-92.

IX

Kat. 94.

X

Kat. 95.

XI

Kat. 96.

6. tábla

Bizonytalan típusú

Kat. 97-99.

Kat. 101-104.

Nem római kori

Kat. 112-115.

Kat. 116.

7. tábla

Kat.	Megnevezés	Leírás	Méreték	Ltsz.	Lelőhely	Irodalom	Datalás	Tipológia	Megj.
I.									
I/1.									
1	Bronz gyűrű	Vékony bronzlemezből készült kör alakú gyűrű. Fejrésznél a lemez kiszélesedik és megvastagodik, benne négyszögletes kékes piros kő. A kő két oldalán 3 mezőben egyenes vésett vonal, rá merőlegesen 2 egyenes vonal között zeg-zug vonalból álló díszítés. A kőnek a bronzlapból kivágtak helyet, a foglalat alját nyitva hagyták. A lemez egyik vége lekerekített, másik töredékes. Valószínűleg nyitott lehetett.	átm: 2×2,2 cm, sz: 0,9×0,4 cm, v: 0,05 cm	57.8.1.	Pécs-Vasas Homokbánya, temető területén szórvány	Fülep 1958, 380; Abb. 4. 4.4 és Taf.X. 5a-c	Kr. u. 1. sz. vége – 2. sz. eleje	Guiraud 1989, Bague 1b; Popović 1992, Bague 1b	
2	Bronz gyűrű	Bronzból készült ovális alakú, szögletes átmetszetű karika. A test a fejrész felé szélesedik és vastagodik. Az ovális foglalatból a berakás hiányzik. Töredékes.	átm: 2 cm, sz: 0,2 cm, v: 0,1 cm, foglalat: 0,8 x 0,7 cm	R.85.28.24.	Pécs-Mauzóleum, temető, 6. sír	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Fülep Ferenc ásatása 1975.	Kr. u. 4. sz.? (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 1b; Popović 1992, Bague 1b	
II.									
II/1.									
3	Ezüst gyűrű	D-átmetszetű ezüst gyűrű, karikája vállban megtörik és a fej felé szélesedik. Ovális alakú fejrészeben barna jáspis gemma, rajta egy kettős fogaton álló alak (szárnyas Amor v. Victoria), egyik kezében gyeplő, másikban ostor. A kocsi alatt egy vonal fut.	átm: 2,4 cm, sz: 0,2 cm, v: 0,15 cm, gemma h: 1,2 cm, sz: 0,9 cm	57.1.22.	Pécs-Vasas Homokbánya, hamvasztásos temető, 1. sír	Fülep 1958, 374; Abb. 3.1.22 és Taf. X. 4a-b	Kr. u. 1. sz. vége – 2.sz. 1. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 2a; Popović 1992, Bague 2c; Ruseva-Slokoska 1991, typ I/3; Riha 1990, typ 1, variante 2; Facsády 2009, I/b típus	
II/2.									
4	Bronz gyűrű	Ovális átmetszetű karika. Kör alakú bronz gyűrű enyhén szélesedő fejréssel. Vállban kiugrik és megvastagodik. Fejrészeben ovális alakú, fekete színű üvegberakás.	átm: 2,4×2,1 cm, v: 0,3×0,6 cm, sz: 0,3×0,6cm	865.	Szebény, Juhász László gyűjtemény	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Bándi 1979, 314, 155.?	Kr. u. 2. sz.	Guiraud 1989, Bague 2c; Popović 1992, Bague 2c; Ruseva-Slokoska 1991, typ I/3; Riha 1990, typ 1, variante 2; Facsády 2009, I/a típus	
II/3.									
5	Vas gyűrű	D-átmetszetű karikával rendelkező vasgyűrű, vállalai a fejrész felé kiszélesednek. Fején ovális foglalatban egy ovális alakú sötétkék, világoskék felső réteggel ellátott nicolo ül.	átm: 2,5×2,1 cm, v: 0,15×0,3 cm, sz: 0,4×1,4 cm	833.1.	Kiskőszeg, vétel	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	Kr. u. 2. sz.	Guiraud 1989, Bague 2d; Popović 1992, Bague 2d	
II/4.									
6	Ezüst gyűrű	Ezüstlemezéből készült pecsétygyűrű. Vállban kiszélesedik, amelyek vésett díszítésűek. Feje lapos, rajta egy vésett vonal látható.	átm: 2,2 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,3 cm, fej m: 1x1,2 cm	1175.	Ismeretlen	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	Kr. u. 3. sz.	Guiraud 1989, Bague 2h	
III.									
III/1.									
7	Bronz gyűrű	D-átmetszetű bronz huzalból készült gyűrű. Fej két oldalán pseudogranuláció található. Fején két szembefekvő, félköralakúra meghajlott testű, halhoz hasonló állatalak van. A két állat között, közepén, függőleges irányú, vaskos pálcát foglalt helyet, amelynek vékonyabb alsó vége átmegy, sőt kissé túl is megy az állatalakakon. Az állati testek vonalkázása a pikkelyes testfelület utánzása lehet.	átm: 2,4 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,3 cm, fej átm: 0,8 cm, m: 0,4 cm	5.1934.17.5.	Zengővárkony, II. temető, 17. sír	Dombay 1957, 213-214; XIX. T. 2-2a, 27. kép 1.	Kr. u. 4. sz. közepe – 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 3b; Riha 1990, typ 8, variante 2	
8	Bronz gyűrű	D-átmetszetű bronz huzalból készült gyűrű. A gyűrűfejen, szemben egymással két halhoz hasonló állat negatív vésett képe van. Fejükön elől egy-egy kis pálcát a hal agyarárt jelzi. Lehet, hogy delfinekről van szó. A pikkelyes testfelületet finom harántvonalkázással utánozták. A két állat között kis, kerek dudor van. A fej két oldalán pseudogranuláció található. Erősen oxidálódott.	átm: 2,1 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,15 cm, fej m: 1,1×1,3 cm, m: 0,35 cm	51.3.7	Szentlászló-Szentegyedpuszta, temető, 5. sír	Dombay 1957, 232; XXIX. T.17-17a, 27. kép 2.	Kr. u. 4. sz. közepe – 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 3b; Riha 1990, typ 8, variante 2	
9	Bronz gyűrű	D-átmetszetű vékony bronz huzalból készült. Feje kör alakú. Lapjának tetején bronz lemezkéből készült rátét domború, spirálvonalas díszítéssel. A fej két oldalán pseudogranuláció.	átm. 2,5 cm, fej átm.: 1,2 cm, fv: 0,4 cm, v: 0,2 cm, sz: 0,2 cm	61.140.12.	Bogád, temető, 20. sír	Burger 1962, 123; VII. t. 1.	Kr. u. 4. sz. közepe – 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 3b; Riha 1990, typ 8, variante 2	
10	Bronz gyűrű	D-átmetszetű bronz huzalból készült gyűrű. Lapos pántja kiugró fejen végződik. Kerek domború fejlapkája gyöngyos keretben, vésett delfin és hal ábrázolással díszített. Fej két oldalán két-két pseudogranuláció. Karikája a granulák mögött rovátkolt díszű.	átm: 2,3 cm, fej átm: 1,2 cm, fej m: 0,35 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,2 cm	R.65.14.1	Majs, temető, 23. sír	Burger 1972, 69; 27. kép 23/1	Kr. u. 4. sz. (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 3b; Riha 1990, typ 8, variante 2	
III/2.									

Kat.	Megnevezés	Leírás	Méretek	Ltsz.	Lelőhely	Irodalom	Datálás	Tipológia	Megj.
11	Bronz gyűrű	D-átmetszetű lemezből készült bronz lemezgyűrű, mely a fej felé szélesedik. A vállak duplán profiláltak. A fej kör alakú, rajta kékes szürke zománc díszítés, benne 4 fehér pont, körülöttük piros köröcskék.	átm: 2 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,5 és 0,2 cm, fej átm: 1 cm, fej v: 0,2 cm	59.33.6.	Pécs-Téglagyár (Felszabadulás utca), Rittinger Engelbert tanító beszo- gáltatása 1958. VII. 29; R/279 sír (szórvány?)	Fülep 1984, 21; Fülep 1977, 52; Pl. 42, 6.	Kr. u. 2. sz. vége – 3. sz.	Guiraud 1989, Bague 3c; Popović 1992, Bague 3c; Riha 1990, typ 2	
III/3.									
12	Bronz gyűrű	Vékony szögletes átmetszetű huzalból készített gyermek gyűrű, fejé- nek kis kerek lapját két oldalt hármias rovátkolás fogja közre. Fejlapkán zöld üvegpaszta berakás. Karikája eldeformálódott.	átm: 1,2×2 cm, v: 0,05 cm, sz: 0,1 cm, fej átm: 0,6 cm	62.340.19.	Pécs-Postapalota, 1. árok	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	Kr. u. 3. sz.	Guiraud 1989, Bague 3d	
III/4.									
13	Arany gyűrű	D-átmetszetű, ovális alakú aranygyűrű. A karika vállban megtörik. Fej- része több lépcsős téglalap alakú foglalat, benne piros kő, amelyen vé- sett díszítés, egy kutya képe, előtte egy bokor (ág) látható. A fej két oldalán, a vállon plasztikus díszítés, stilizált állat alakú.	átm: 1,9×2,4 cm, v: 0,2 cm, sz: 0,3 cm fej mére- tei: 1,1 és 0,9 cm, felső része: 0,7 és 0,8 cm, m: 0,3 cm, súly: 6,75 g	R.82.1.296.	Kővágószőlős - I. üzem, 4. kutatóárok	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Kárpáti Gábor 1975. ásatása	Kr. u. 2.sz.vége – 3.sz. középső harmada	Guiraud 1989, Bague 3c; Popović 1992, Bague 3d; Ruseva-Slokoska 1991, typ III/1; Facsády 2009, III/c típus	
III/5.									
14	Ezüst gyűrű	Szögletesen tagolt öntött ezüst gyűrű. A karika vállban megtörik, a fej felé szélesedik. Vállai hornyoltak, középső mezőben középen ovális alakú fekete márványszerű hiányos kő ül.	átm: 2,4x2,6 cm, fv: 0,2 cm, sz: 0,4 cm, fej sz: 1,35 cm	R.63.10.1	Majs, temető, 10.=40. sír	Burger 1972, 67; 25. kép 10/1	Kr. u. 3. sz. (sír alapján is)	Guiraud 1989, Bague 3g; Popović 1992, Bague 3f	
IV. IV/1.									
15	Bronz gyűrű	D-átmetszetű ezüst huzalból készült, eldeformálódott (valószínűleg kör alakú) karika. Fejrésze kiemelkedik, lefelé fordított csonka kúp alakú rátét, míg ennek kiszélesedő végére egy szabálytalan sokszögre körül nyírt vékony lap van ráforrasztva, rajta bevéssett CHI-RHO. Karikája eltörött.	átm: 1,8 cm, sz: 0,3 cm, v: 0,1 cm, m: 2 cm, fej átm: 0,7 cm	1533.	Magyaregregy- Kisvaszar, Dr. Rónaky Kálmán ajándéka	Bándi 1979, 309, 78; Nagy 1949, 80-82; Gá- bor 2016, XII; Tóth - Vi- da - Takács 2016, 212. III.39.	Kr. u. 4. sz. 2. fele	Guiraud 1989, Bague 4a; Popović 1992, Bague 4a; Riha 1990, typ 5;	
IV/2.									
16	Ezüst gyűrű	Gömbölyű huzalból készült ezüst gyűrű. Foglalata hiányzik. Végeit 2-2 apró gömb díszíti.	átm: 2,1 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,1 cm	R.65.25.9	Majs, temető, 34. sír	Burger 1972, 73; 30. kép 34/9	Kr. u. 4. sz. 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4c; Popović 1992, Bague 4c; Ruseva-Slokoska 1991, typ VII/1; Riha 1990, typ 1, variante 8; Facsády 2009, IV/a tí- pus	
17	Üvegberakás, ezüst töredék	Gyűrűbe való világoskék nicolo sötétkék keretben. Ezüst foglalat töre- dékei, közepén egy borda fut végig, rajta egy granula.	átm: 1,1 cm	R.65.25.11	Majs, temető, 34. sír	Burger 1972, 73; 30. kép 34/11	Kr. u. 4. sz. 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4c; Popović 1992, Bague 4c; Ruseva-Slokoska 1991, typ VII/1; Riha 1990, typ 1, variante 8; Facsády 2009, IV/a tí- pus	
18	Üvegberakás	Gyűrűbe való kő. Világoskék üvegberakás sötétkék keretben, ovális.	sz: 1,2×1,3 cm, m: 0,4 cm	R.65.25.17	Majs, temető, 34. sír	Burger 1972, 73; 30. kép 34/19	Kr. u. 4. sz. 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4c; Popović 1992, Bague 4c; Ruseva-Slokoska 1991, typ VII/1; Riha 1990, typ 1, variante 8; Facsády 2009, IV/a tí- pus	
19	Ezüst gyűrű	Kör átmetszetű ezüst huzalból készült. A pecsét foglalata sodrott diszű, pecsétje hiányzik. A fej a karikához két-két granulával illeszkedik.	átm: 2,3 cm, fej átm: 0,9 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,1 cm	R.65.25.19	Majs, temető, 34. sír	Burger 1972, 73; 30. kép 34/21	Kr. u. 4. sz. 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4c; Popović 1992, Bague 4c; Ruseva-Slokoska 1991, typ VII/1; Riha 1990, typ 1, variante 8; Facsády 2009, IV/a tí- pus	

Kat.	Megnevezés	Leírás	Méreték	Ltsz.	Lelelőhely	Irodalom	Datálás	Tipológia	Megj.
20	Bronz gyűrű	Kör átmetszetű bronz huzalból készült gyűrű. Fejrésze hiányzik, két végére két-két gömböcs van ráforrasztva.	átm: 2,2 cm, sz: 0,15 cm, v: 0,1 cm	5.1934.2.1.	Zengővárkony, II. temető, 2. sír	Dombay 1957, 190; II. t. 14.	Kr. u. 4. sz. közepe – 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4c; Popović 1992, Bague 4c; Ruseva-Slokoska 1991, typ VII/1; Riha 1990, typ 1, variante 8; Facsády 2009, IV/a típus	Dombay 1957. könyvben még megtalálható a négyszögletes, lapos fej. Rajta felismerhetetlen vésett nyomai.
21	Ezüst gyűrű	Ovális átmetszetű ezüst huzalból készült gyűrű. Karika pseudocsavarással díszített. Feje kör alakú foglalat, melynek a felső karimáján csavarást utánozó drót fut körbe. A foglalat két oldalán két-két granulával csatlakozik a karikához. A kő kiesett.	átm: 2 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,1 cm	R.62.196.6.	Feked, temető, A sír	Fazekas 2007, 352; II. t. A/5	Kr. s. 4. sz. középső harmada – 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4c; Popović 1992, Bague 4c; Ruseva-Slokoska 1991, typ VII/1; Riha 1990, typ 1, variante 8; Facsády 2009, IV/a típus	
22	Arany gyűrű	Kör átmetszetű arany huzalból készült gyűrű. Karikája kör alakú, pseudocsavarással díszített. Feje téglalap alakú foglalat, benne szögletes zöld üvegbekás ül. Fej két oldalán két-két granula helyezkedik el.	átm: 1,8 cm, v: 0,1 cm, fej átm: 1,1 x 1 cm, m: 0,4 cm, egész m: 1,9 cm, súly: 2,25 gr.	gy.n.sz. 5/1974.	Pécs-Geisler E. u. 14.sz., 105.sír	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Fülep F. ásatása 1974. IX.18.	Kr. u. 3. sz.? (analógiák alapján)	Guiraud 1989, Bague 4c; Popović 1992, Bague 4c; Ruseva-Slokoska 1991, typ VII/1; Riha 1990, typ 1, variante 8; Facsády 2009, IV/a típus	
23	Ezüst gyűrű	Kör átmetszetű ezüst huzalból készült gyűrű. Végein, kétoldalt, egy-egy ezüst granula található. A karikavégeket a fej aljához forrasztották. A fej kör alakú ezüst, rajta vésett díszítés.	karika átm: 2,6 x 1,9 cm, v: 0,2 cm, fej átm: 1,2 cm	5.1934.4.4.	Zengővárkony, II. temető, 4. sír	Dombay 1957, 195; VI. t. 7.	Kr. u. 4. sz. közepe – 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4c; Popović 1992, Bague 4c; Ruseva-Slokoska 1991, typ VII/1; Riha 1990, typ 1, variante 8; Facsády 2009, IV/a típus	hiányzó lelet
24	Bronz gyűrű	Erősen réztartalmú bronzból készült kör átmetszetű gyűrű. Feje kör alakú, rajta vésett díszítés. A foglalon kívül két pseudogranuláció. A fej két oldalán a karikán 2-2 pseudogranuláció.	átm: 2,5 cm, v: 0,2 cm, sz: 0,2 cm	637.	Kisköszeg, Vétel Bátor Henrikől	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	Kr. u. 4. sz.?	Guiraud 1989, Bague 4c; Popović 1992, Bague 4c; Ruseva-Slokoska 1991, typ VII/1; Riha 1990, typ 1, variante 8; Facsády 2009, IV/a típus	
IV/3.									
25	Arany gyűrű	Aranylemezből hajlított gyűrű, mely a fej felé fokozatosan szélesedik. Rajta ovális foglalatban almandin kő ül.	átm: 1,3 cm, m: 1,4 cm, sz: 0,4 és 0,8 cm, súly: 1,18 gr	R.63.1.2	Majs, temető, 1. sír	Burger 1972, 64; 23. kép 1/2, 40. kép 2.	Kr. u. 3. sz. vége – 4. sz. (analógiák és sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4c; Popović 1992, Bague 5c; Ruseva-Slokoska 1991, typ VI/1; Riha 1990, typ 1, variante 11;	
IV/4. IV/4a									
26	Bronz gyűrű	D-átmetszetű bronz huzalból készült gyűrű, a fej két oldalán a karika rovátkolt. A nyitott karikavégekre ráforrasztott, gyűrűfejen ágon ülő madárka igen finom, negatív vésett képe van. Töredékes.	átm: 2,2 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,2 cm, fej átm: 1 cm, fej v: 0,3 cm	5.1934.1.5.	Zengővárkony, II. temető, 1. sír	Dombay 1957, 189; II. t. 10-10a	Kr. u. 4. sz. közepe – 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4f; Popović 1992, Bague 4d; Riha 1990, typ 8, variante 2;	
27	Bronz gyűrű	Lapított, bronz huzalból készült kör alakú gyűrű. Kör alakú fején ugró oroslán vagy párdúc negatív vésett képe van. Jellegzetes a vastag (sörényes) nyak. Két mellső lába előrenyújtott, vízszintes (ugró) helyzetben van.	átm: 2,3 x 2,3 cm, v: 0,15 cm, sz: 0,2-0,25 cm	56.26.8	Fazekasboda, temető, 7. sír	Dombay 1957, 226; XXIV. t. 19–19a, XXVII. t. 4–4a.	Kr. u. 4. sz. közepe – 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4f; Popović 1992, Bague 4d; Riha 1990, typ 8, variante 2;	hiányzó lelet
28	Bronz gyűrű	Bronz gyűrű töredéke. Feje ovális alakú, rajta gyöngyosor foglalatban vésett díszítés (legelésző négy lábú állat?).	fej átm: 0,75x0,9 cm, m: 0,2 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,1 cm	R.69.30.2.	Pécs-Szent István tér 12. - Geisler Eta u. 14, temető, Tomb L/37.	Fülep 1984, 108. 210; Fig.102.37/2, XXXVI/5	Kr. u. 4. sz.?	Guiraud 1989, Bague 4f; Popović 1992, Bague 4d; Riha 1990, typ 8, variante 2;	
29	Bronz gyűrű	Ovális átmetszetű huzalból készült gyűrű töredéke. Feje ovális alakú, rajta vésett díszítés (legelésző négy lábú állat?).	fej átm: 0,8x1 cm, m: 0,2 cm, karika sz: 0,2 cm, v: 0,1 cm	R.69.66.1.	Geisler Eta u. 14, temető, Tomb L/88	Fülep 1984, 124. 210; Fig. 108.88/1	Kr. u. 4. sz.	Guiraud 1989, Bague 4f; Popović 1992, Bague 4d; Riha 1990, typ 8, variante 2;	
30	Bronz gyűrű	Ovális átmetszetű bronz huzalból készült gyűrű. ovális fejrészen egy bevészt vitorlás látható. A fej két oldalán a karikán rovátkolt díszítés látható.	v: 0,1 cm, sz: 0,2 cm, fej átm: 1,1x3 cm	625.2.	Dunaszekeső, Juhász László gyűjtemény	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	Kr. u. 4. sz. (analógiák alapján)	Guiraud 1989, Bague 4f; Popović 1992, Bague 4d; Riha 1990, typ 8, variante 2;	
31	Bronz gyűrű	Bronz pecsétygyűrű. Feje piskóta alakú, rajta két szarvas, esetleg madár (sas, páva) negatív vésett képe látható, hátrafordított fejjel az állatnak.	átm: 1,8x1,6 cm, v:0,1x0,2 cm, sz: 0,2 cm, fej sz: 1,3 cm	51.4.6	Fazekasboda, temető, 3. sír	Dombay 1957, 218-219; XXI. t. 15-15a	Kr. u. 4. sz. közepe – 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4f; Popović 1992, Bague 4d; Riha 1990, typ 8, variante 2;	

Kat.	Megnevezés	Leírás	Méretek	Ltsz.	Lelőhely	Irodalom	Datálás	Tipológia	Megj.
32	Bronz gyűrű	Bronz pecsétgyűrű. Feje piskóta alakú, rajta két szarvas, esetleg madár (sas, páva) negatív vésett képe látható, hátrafordított fejfel az állatnak.	átm: 1,8×1,6 cm, v:0,1×0,2 cm, sz: 0,2 cm, fej sz: 1,3 cm	51.4.6	Fazekasboda, temető, 3. sír	Dombay 1957, 218-219; XXI. t. 14-14a	Kr. u. 4. sz. közepe – 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4f; Popović 1992, Bague 4d; Riha 1990, typ 8, variante 2;	
33	Bronz gyűrű	Ovális átmetsetű aranyozott bronz huzalból készült kör alakú karika gyűrű. Fejrésze kör alakú, rajta vésett nyúl látható. Feje mögött a karikán rovátkolások díszítik.	átm: 2 cm, sz: 0,2 cm, v: 0,1 cm, fej átm: 0,8 cm	R.85.28.25.	Pécs-Mauzóleum, temető, 6. sír	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Fülep Ferenc ásatása 1975.	Kr. u. 4. sz. (analógiák alapján)	Guiraud 1989, Bague 4f; Popović 1992, Bague 4d; Riha 1990, typ 8, variante 2;	
IV/4b									
34	Bronz gyűrű	D-átmetsetű bronz huzalból készült gyűrű töredéke. Feje kör alakú, rajta egy vésett díszítés. Az ábrázolás egy balra fordult emberi profilmaszk, mely egy lónyakban, fejben folytatódik, utóbbi balra fordul, a szájából egy gyeplő fut a nyakára. A maszk állához egy hattűnyűnyak csatlakozik, a maszk hátsó feje egy kosfej, tőle jobbra egy ülő sas képe, a főábrázolás alatt egy delfin látható. Fejrész üreges.	fej átm: 1,3×1,4 cm, m: 0,5 cm, karika sz: 0,45 cm, v: 0,15 cm	R.64.2.147.	Pécs-Postapalota, IV. blokk	Fülep 1984, 210; XXX-VI/7	Kr. u. 4. sz. (analógiák alapján)	Guiraud 1989, Bague 4f; Popović 1992, Bague 4d; Riha 1990, typ 8, variante 2;	
35	Bronz gyűrű	Kör átmetsetű bronz huzalból készült. Fejének korong alakú foglalatában mélyített állatalak (hal?) vésett díszítésével. Ép.	átm: 2,8 cm, v: 0,18 cm, sz: 0,18 cm, fej átm: 1,1 cm	R.63.5.1	Majs, temető, 5. sír	Burger 1972, 65; 24. kép 5/6	Kr. u. 4. sz. (sír alapján is)	Guiraud 1989, Bague 4f; Popović 1992, Bague 4d; Riha 1990, typ 8, variante 2;	
36	Bronz gyűrű	D-átmetsetű bronz huzalból készült pecsétgyűrű, aranyozott. Feje kör alakú, rajta poncolt díszítés és egy bevésített madár? alakja látható. Töredékes.	átm: 2 cm, v: 0,2 cm, sz: 0,3×0,2 cm	837.	Kiskőszeg, vétel	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	Kr. u. 4. sz. (analógiák alapján)	Guiraud 1989, Bague 4f; Popović 1992, Bague 4d; Riha 1990, typ 8, variante 2;	
37	Bronz gyűrű	Bronz pecsétgyűrű. Karikája kör alakú, szögletes átmetsetű huzalból készült. Karikáján a fej mellett két oldalt rovátkolt díszítés. Feje ovális alakú, rajta gyöngysorkeretbe foglalt vésett madárábrázolás.	átm: 2,35 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,2 cm, fej átm: 1,3x1,1 cm, m: 0,6 cm	R.85.28.55.	Pécs-Mauzóleum, temető, 30. sír	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Fülep Ferenc ásatása 1975.	Kr. u. 4. sz.	Guiraud 1989, Bague 4f; Popović 1992, Bague 4d; Riha 1990, typ 8, variante 2;	
38	Bronz gyűrű	Kör átmetsetű bronz huzalból készült pecsétgyűrű. A fordított csontkakúpos fejen négyzetes alakban elhelyezett négy kis dudor negatív vésete van.	v: 0,15 cm, átm: 2 × 2,3 cm, fej átm: 0,7 cm	56.26.11.	Fazekasboda, temető, 7. sír	Dombay 1957, 226; XXIV. t. 18-18a	Kr. u. 4. sz. közepe – 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4f; Popović 1992, Bague 4d; Riha 1990, typ 8, variante 2;	hiányzó lelet
IV/4c									
39	Bronz gyűrű	Ovális alakú bronz gyűrű. Teste kis keresztvonalakkal tagolt, feje kiszélesedő, ellipszis alakú vékony lemezből készült. A fej csatlakozásánál törzse hármas tagolású. Feje törött.	átm: 2,6 cm, m: 2,1 cm, v: 0,4 cm, sz: 0,4 cm	61.129.4.	Bogád, temető, 7. sír	Burger 1962, 115; VII. t. 6.	Kr. u. 4. sz. 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4f	
40	Bronz gyűrű	Kör átmetsetű bronz huzalból készült pecsétgyűrű. Teteje laposan kiszélesedik, közepébe körkörös dísz bronzlaposkával.	Áám: 2,4 cm, v: 0,2 cm, sz: 0,25 cm, fej átm: 1,1 cm.	61.136.4	Bogád, temető, 15. sír	Burger 1962, 119-120; VII. t. 8.	Kr. u. 4. sz. 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4f	
41	Bronz gyűrű	Vékony D-átmetsetű bronz huzalból készült gyűrű töredéke. Fejrésze vékony elipszis formájú bronz lap. Karikája a végén elkeskenyedik.	sz: 0,2 cm, v: 0,15 cm	61.140.13.	Bogád, temető, 20. sír	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	Kr. u. 4. sz. (analógiák alapján)	Guiraud 1989, Bague 4f	Burger 1962, 123.: A gyűrű itt nincs megemlítve, csak a raktárban található meg.
42	Bronz gyűrű	Vékony kör átmetsetű bronz huzalból készült gyűrű. Vége rovátkolt díszítésű. Fejlapkája kerek, lapos, törött.	átm: 1,8 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,1 cm, fejlapka átm: 0,8 cm	R.65.22.15	Majs, temető, 30. sír	Burger 1972, 73; 29. kép 30/6	Kr. u. 4. sz. közepe – 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4f	
43	Bronz gyűrű	Bronz huzalgűrű. Négyzetes átmetsetű huzalból készült. Fejrésze ellapított, töredékes. Fej mellett két oldalt rovátkolt díszítés.	átm: 2,2 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,2 cm	5.1934.17.5.	Zengővárkony, „II. temető, 17. sír	Dombay 1957, 213-214; XIX. T.3.	Kr. u. 4. sz. 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4f	
44	Bronz gyűrű	D-átmetsetű bronz huzalból készült gyűrű. A karika két vége lapított, ide forrasztották fel a fejét, mely azonban hiányzott.	átm: 2,1×2,21 cm, v: 0,1 cm, sz: 1,15 cm	56.26.9.	Fazekasboda, temető, 7. sír	Dombay 1957, 226; XXIV. t. 12.	Kr. u. 4. sz. közepe – 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4f	
45	Bronz gyűrű	D-átmetsetű bronz huzalból készült gyűrű fele. Vége lapított, pecsétgyűrű lehetett.	v: 0,1 cm, sz: 0,2 cm	56.26.10.	Fazekasboda, temető, 7. sír	Dombay 1957, 226; XXIV. t. 11.	Kr. u. 4. sz. közepe – 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4f	
IV/4d									

Kat.	Megnevezés	Leírás	Méreték	Ltsz.	Lelőhely	Irodalom	Datálás	Tipológia	Megj.
46	Vas gyűrű	Ovális átmetszetű vas huzalból készült karika. Fejrésze ovális alakú, közepén egy kidudorodással.	Áám: 2,6 × 2,9 cm, v: 0,2 és 0,3 cm, sz: 0,2 és 0,3 cm, fej h: 1,5 cm, m: 0,8 cm,	R.85.28.44.	Pécs-Mauzóleum, temető, 13. sír =23. sír	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Fülep Ferenc ásatása 1975.	Kr. u. 4. sz.?	Guiraud 1989, Bague 4f; Facsády 2009, IV/e típus	
47	Vas gyűrű	Hengeres átmetszetű vas huzalból készült gyűrű. Feje lapos korong, amely a huzal tetején ül. Oldalához a huzal egy része hozzározsdásodott. Törött.	átm: 2,7 cm, v és sz: 0,3 cm, fej átm: 1,8 cm, v: 0,8 cm.	61.131.22.	Bogád, temető, 10. sír	Burger 1962, 117; VII. t. 3.	Kr. u. 4. sz.	Guiraud 1989, Bague 4f; Facsády 2009, IV/e típus	
48	Vas gyűrű	Kör átmetszetű vas huzalból készült, egy részén megvastagodik. Teteje körlap formájú.	átm: 3,5 cm. körlap átm: 3,8 cm, v: 1,4 cm	61.136.20.	Bogád, temető, 15. sír	Burger 1962, 119-120; X. t. 7.	Kr. u. 4. sz.	Guiraud 1989, Bague 4f; Facsády 2009, IV/e típus	
49	Vas gyűrű	Ovális átmetszeű karikagyűrű, kerek fejlappal, erősen korrodált.	átm: 2,2 cm, v: 0,2 cm, sz: 0,2 cS	R.63.11.6	Feked, temető, 1. sír	Fazekas 2007, 353; III. t. 1/4	Kr. u. 4. sz. középső harmada – 2. fele	Guiraud 1989, Bague 4f; Facsády 2009, IV/e típus	
50	Bronz gyűrű	Kör alakú gyűrű, ovális átmetszetű bronz huzalból, feje téglalap alakban kiemelkedik, vállán bevéssett díszítés. Aranyozott?	átm: 2,1 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,1 cm	854.7.	Geresd, késő római sírlelet, 1932. jan. 10.	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Bándi 1979, 307, 47.	Kr. u. 4. sz. (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4f; Facsády 2009, IV/e típus	
IV/5									
51	Ezüst gyűrű	Kör átmetszetű ezüst huzalból készült gyűrű. Téglalap alakú fejjel, rajta bekarcolt felirat látható. A gyűrűfej széleit és a sorok közötti részt fogazásos technikával díszítették. A felirat olvasata: VRE/M(?).	Átm: 2,05 cm, V: 0,15 cm, Sz: 0,15 cm	R.62.196.10.	Feked, temető, A sír	Fazekas 2007, 352; II. t. A/12	Kr. u. 4. sz. középső harmada – 2. fele	Guiraud 1989, Bague 4g	
52	Bronz gyűrű	D-átmetszetű bronz huzalból készült gyűrű. Fejrésze lapított téglalap, két oldalára egy-egy gömböcsőt forrasztottak. Fejrészen három sorban ferden véssett vonalak.	Átm: 2,1 cm, Sz.: 0,2 cm, V: 0,2 cm, Fej sz: 0,9 cm	5.1934.2.1.	Zengővárkony, II. temető, 2. sír	Dombay 1957,190; II. t. 15.	Kr. u. 4. sz. közepe – 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4g	
53	Bronz gyűrű	Bronz pecsétygyűrű, kerek fejjel, amelyen vésés elmosódott nyomai ismerhetők fel. Karikája hiányos.		5.1934.10.	Zengővárkony, II. temető, 10.sír	Dombay 1957, 204; XIV. t. 26. XV. t. 26.	Kr. u. 4. sz. közepe – 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 4g	Hiányzó lelet
V.									
V/1.									
54	Bronz gyűrű	Bronz gyűrű, kulcs alakú fejjel. Szögletes átmetszetű. Törött.	átm: 2,45 cm, v: 0,15 cm, sz: 0,2 cm	614.	Dunaszekcső, Juhász László gyűjtemény	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	bizonytalan	Guiraud 1989, Bague 5b; Riha 1990, typ 17, variante 2; Facsády 2009, XI típus	
55	Bronz gyűrű	Szögletes keresztmetszetű bronzgyűrű. A fején 45°-ban kihajló, áttört dísszel. Valószínűleg gyűrűkulcs.	Átm: 1,7-1,9 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,2 cm	R.2004.32.15.	Dunaszekcső - Szent János-hegy, 1/1 szelvény	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Gábor Olivér ásatása, 2000.VII.15.	bizonytalan	Guiraud 1989, Bague 5b; Riha 1990, typ 17, variante 2; Facsády 2009, XI típus	
V/2.									
56	Bronz gyűrű	Bronz gyűrűkulcs. Rajta véssett X minta.	átm: 2,2 cm , h: 3,3 cm, v: 0,3 cm, sz: 0,3 cm	854.8.	Geresd, késő római sírlelet, 1932. jan. 10.	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Bándi 1979, 307, 47.	Kr. u. 4. sz. (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 5d; Popović 1992, Bague 6c; Riha 1990, typ 17, variante 1; Facsády 2009, XI típus	
57	Bronz gyűrű	Kör alakú, ovális átmetszetű bronz gyűrű. Feje hengeres, magasan ki-csúcsosodik. Töredékes, valószínűleg gyűrűkulcs.	átm: 2,2 cm, v: 0,15 cm, sz: 0,3 cm	854.7.	Geresd, késő római sírlelet, 1932. jan. 10.	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Bándi 1979, 307, 47.	Kr. u. 4. sz. (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 5d; Popović 1992, Bague 6c; Riha 1990, typ 17, variante 1; Facsády 2009, XI típus	
58	Bronz gyűrű	Bronz gyűrűkulcs.	átm: 2,3 cm, v: 0,1 és 0,2 cm, h: 3,4 cm	1106.	Pécs-Székesszékfehérvár u, temető, R/177 sír	Fülep 1977, 33; Pl. 19, 4	Kr. u. 4. sz. 1. fele – közepe (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 5d; Popović 1992, Bague 6c; Riha 1990, typ 17, variante 1; Facsády 2009, XI típus	
VI.									
VI/1.									
59	Ezüst gyűrű?, fülbevaló?	Vékony, ovális átmetszetű ezüst huzalból készült karika gyűrű? (fülbevaló?), hurkos-kampós záródással.	átm: 1,6 cm, v: 0,1 cm	R.63.14.3.	Feked, temető, 4. sír	Fazekas 2007, 353, IV. t. 4/3	Kr. u. 4. sz. középső harmada – 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 6a.	fülbevaló??
60	Ezüst gyűrű?	Kör átmetszetű egyszerű ezüst karika, egyik vége elhegyesedik, másik hurokban végződik.	átm: 1,5 cm, v: 0,1 cm	854.7.	Geresd, késő római sírlelet, 1932. jan. 10.	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Bándi 1979, 307, 47.	Kr. u. 4. sz. (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 6a.	
61	Bronz gyűrű?	Kör átmetszetű bronz huzalból készült gyűrű. Hurkos-kampós záródású, rajta csavart díszítés	átm: 2,1 cm, v: 0,15 cm	1430.	Ismeretlen, Juhász László gyűjtemény	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	Kr. u. 4-5. sz.? (analógiák alapján)	Guiraud 1989, Bague 6a	
VI/2.									

Kat.	Megnevezés	Leírás	Méretek	Ltsz.	Lelóhely	Irodalom	Datálás	Tipológia	Megj.
62	Bronz gyűrű?	Kör átmetszetű bronz huzalból készült gyűrű. Egymásba csavart végekkel.	átm: 2,8 cm, v: 0,1 cm	1430.	Ismeretlen, Juhász László gyűjtemény	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	Kr. u. 4-5. sz.? (analógiák alapján)	Guiraud 1989, Bague 6b; Riha 1990, typ 19, variante 3; Facsády 2009, VII típus	
63	Bronz gyűrű?	Kör átmetszetű bronz huzalból készült gyűrű. Egymásba csavart végekkel.	átm: 2 cm, v: 0,1 cm	1430.	Ismeretlen, Juhász László gyűjtemény	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	Kr. u. 4-5. sz.? (analógiák alapján)	Guiraud 1989, Bague 6b; Riha 1990, typ 19, variante 3; Facsády 2009, VII típus	
64	Bronz gyűrű?	Kör átmetszetű bronz huzalból készült gyűrű. Egymásba csavart végekkel.	átm: 2,1 cm, v: 0,2 cm	1430.	Ismeretlen, Juhász László gyűjtemény	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	Kr. u. 4-5. sz.? (analógiák alapján)	Guiraud 1989, Bague 6b; Riha 1990, typ 19, variante 3; Facsády 2009, VII típus	
VII. VII/1.									
65	Ezüst gyűrű	Kör átmetszetű ezüst huzalból készült gyűrű, nyitott. Végein a karika két oldalán 1-1 gömb van.	átm: 2,1 cm, v: 0,3 cm, sz: 0,3 cm	7195.4.	Pécs-Felső-sétatér	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	Kr. u. 3-4. sz.?	Guiraud 1989, Bague 7a; Facsády 2009, VIII/a típus	Fülep 1984-ben nem szerepel, ugyanezen a számon van karperec, mely az R/39-es sírhoz tartozik, a lt. könyvben népv.kori sírnak határozták meg.
66	Ezüst gyűrű	Kör átmetszetű ezüst huzalból készült, nyitott. Végeit 2-2 apró gömb díszíti. Ép.	átm: 2 cm, v: 0,15 cm, sz: 0,15 cm	R.65.25.8	Majs, temető, 34. sír	Burger 1972, 73, 30. kép 34/8	Kr. u. 4. sz. 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 7a; Facsády 2009, VIII/a típus	
67	Vas gyűrű	Kör átmetszetű huzalból készült vas gyűrű töredéke. Talán a vége stilizált kígyófejben végződik?	v: és sz: 0,4 cm	R.69.66.1.	Pécs-Geisler Eta u. 14, Tomb L/88	Fülep 1984, 210, Fig. 108.88/1	Kr. u. 4. sz.	Guiraud 1989, Bague 7a; Facsády 2009, VIII/a típus	nincs a leltárkönyvben
68	Bronz gyűrű	D-átmetszetű bronz huzalból készült, nyitott. Végei stilizált kígyófejekben végződnek. Aranyozott?	átm: 1,9 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,25 cm	1419.	Ismeretlen, Juhász László gyűjtemény	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Várady 1897, 196?	Kr. u. 3-4. sz.?	Guiraud 1989, Bague 7a; Facsády 2009, VIII/a típus	
VII/2.									
69	Bronz gyűrű	Valószínűleg nyitott, szögletes átmetszetű bronz huzalgűrű, mivel ép vége laposra kalapált, végén bevágások. Másik vége egyenesre le van vágva. Két db-ra törve, hiányos.	átm: 1,9 cm, sz: 0,3 cm, V: 0,1 cm	5.1934.8.8.	Zengővárkony, II. temető, 8. sír	Dombay 1957, 203, XII. t. 3.	Kr. u. 4. sz. közepe - 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 7b	
70	Bronz gyűrű	Hengeres testű nyitott bronz gyűrű. Egyik vége stilizált kígyófejben végződik.	átm: 2,2 cm, v: 0,25 cm, sz: 0,25 cm	1419.	Ismeretlen, Juhász László gyűjtemény	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Várady 1897, 196?	Kr. u. 4. sz. 2. fele (analógiák alapján)	Guiraud 1989, Bague 7b	
71	Bronz gyűrű	Hengeres testű nyitott bronz gyűrű. Egyik vége stilizált kígyófejben végződik.	átm: 2,4 cm, v: 0,25 cm, sz: 0,25 cm	1419.	Ismeretlen, Juhász László gyűjtemény	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Várady 1897, 196?	Kr. u. 4. sz. 2. fele (analógiák alapján)	Guiraud 1989, Bague 7b	
72	Bronz gyűrű	Egyszerű, nyitott bronz gyűrű. Végei lekerekítettek. Ovális átmetszetű. (kígyófejes?)	átm: 1,9×2,1 cm, v: 0,2 cm, sz: 0,25 cm	R.64.3.96.	Pécs-Postapalota, V. blokk	Fülep 1984, 210; RF 21/9	Kr. u. 4. sz.?	Guiraud 1989, Bague 7b; Popović 1992, Bague 7a; Facsády 2009, VI-II/c típus	
73	Bronz gyűrű	Négyzetes átmetszetű bronz huzalból készült gyűrű, nyitott. Egyik vége megvastagodik, laposra kalapálták, másik vége elkeskenyedik. Végei egymásra hajolnak. Ép.	átm: 2,3 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,2 cm	R.63.5.2	Majs, temető, 5. sír	Burger 1972, 65, 24. kép 5/7	Kr. u. 4. sz. közepe - 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 7b; Popović 1992, Bague 7a; Facsády 2009, VI-II/c típus	
74	Bronz gyűrű	Rovátkolt bronz lemezből készült gyűrű, egymásra hajlított végekkel. Egyik vége elkeskenyedik. (stilizált kígyófej?)	átm: 1,7 × 2,3 cm, sz: 0,3-0,6 cm, v: 0,2 cm	1618.	Pécs - Széchenyi tér, VI-II. sír (Grave R/209)	Fülep 1977, 39, Pl. 29/3; Fülep 1984, 210.,	Kr. u. 4. sz.?	Guiraud 1989, Bague 7b; Popović 1992, Bague 7a; Facsády 2009, VI-II/c típus	

Kat.	Megnevezés	Leírás	Méreték	Ltsz.	Lelőhely	Irodalom	Datálás	Tipológia	Megj.
75	Bronz gyűrű	Kör alakú bronz lemezgyűrű. Egyik vége elkeskenyedik. Töredékes.	átm: 1,8 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,25 cm	7111.	Pécs, Basamalom utca, Grave/274	Fülep 1984, 210; Fülep 1977, 49.	Kr. u. 4. sz. közepe - vége (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 7b; Popović 1992, Bague 7a; Facsády 2009, VI-II/c típus	Ennek a példánynak az előkerülési körülménye kétséges. A leltáriszám alatt a leltárkönyvben csak egy fibula van leírva, Fülep 1977. könyvében pedig több lelet is meg van említve ezen leltáriszám alatt, de ez a gyűrű nem tartozik közéjük. Egyedül a raktárban van a 7111-es leltáriszám alatt más egyéb leletekkel együtt. Ezért valószínűsíthető, hogy ez is az R/274-es sírba tartozhatott, ugyan Fülep Ferencnél ez nincs megemlítve.
76	Bronz gyűrű	Bronz lemezgyűrű. Eldeformálódott. Nyitott, végei egymásra hajolnak. Diszítetlen.	átm: 1,9 cm, sz: 0,5 és 0,3 cm, v: 0,1 cm,	R.69.66.2.	Pécs-Geisler Eta u. 14., Tomb L/88	Fülep 1984, 124. 210, Fig. 108.88/2	Kr. u. 4. sz.	Guiraud 1989, Bague 7b; Popović 1992, Bague 7a; Facsády 2009, VI-II/c típus	
77	Bronz gyűrű	Bronz lemezgyűrű. 2 db-ra törött, eldeformálódott, rajta vésett díszítés.	átm: 2 cm, sz: 0,55 cm, v: 0,05 cm,	2387.	Pécs - Rákóczi út (39/c,d), hamvasztásos sír	Fülep 1984, 210; Fülep 1977, 42.	bizonytalan	Guiraud 1989, Bague 7b; Popović 1992, Bague 7a; Facsády 2009, VI-II/c típus	
VII/3.									
78	Bronz gyűrű	Spirális lemezgyűrű, egyik vége egyenes, másik vége lekerekített, rajta kör alakú vésett motívum. Kigyófejet imitáltak.	átm: 1,7 cm, v: 0,1 cm, lemez sz: 0,4 cm, m: 1 cm	R.83.194.19.	Kövágószőlős, villa, VI-II. block	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Burger 1987, 202.	bizonytalan	Guiraud 1989, Bague 7c; Popović 1992, Bague 7b	
VII/4.									
79	Bronz gyűrű	Vékony szögletes átmenetű bronz karika gyűrű, rovátkolt díszítéssel. Nyitott? Ép.	átm: 2 cm, sz: 0,2 cm, v: 0,1 cm	R.65.25.10	Majs, temető, 34. sír	Burger 1972, 73, 30. kép 34/10a	Kr. u. 4. sz. 2. fele (sír alapján)	Riha 1990, typ 24, variante 1; Facsády 2009, VIII/b típus	
80	Bronz gyűrű	Vékony szögletes átmenetű bronz karika gyűrű, rovátkolt díszítéssel. Nyitott? Ép.	átm: 2 cm, sz: 0,2 cm, v: 0,1 cm	R.65.25.10	Majs, temető, 34. sír	Burger 1972, 73, 30. kép 34/10b	Kr. u. 4. sz. 2. fele (sír alapján)	Riha 1990, typ 24, variante 1; Facsády 2009, VIII/b típus	
81	Bronz gyűrű	Bronz lemez gyűrű. Nyitott; végei egymásra hajolnak. Külső oldalán kiemelkedő plasztikus rovátkolt díszítés.	átm: 1,9 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,2 cm	56.26.12.	Fazekasboda, temető, 7. sír	Dombay 1957, 226, XXIV. t.15.	Kr. u. 4. sz. közepe - 2. fele (sír alapján)	Riha 1990, typ 24, variante 1; Facsády 2009, VIII/b típus	
82	Bronz gyűrű	Bronz lemez gyűrű. Nyitott; végei egymásra hajolnak. Külső oldalán kiemelkedő plasztikus rovátkolt díszítés.	átm: 1,9 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,2 cm	56.26.12.	Fazekasboda, temető, 7. sír	Dombay 1957, 226, XXIV. t.17.	Kr. u. 4. sz. közepe - 2. fele (sír alapján)	Riha 1990, typ 24, variante 1; Facsády 2009, VIII/b típus	
83	Bronz gyűrű	Bronz lemez gyűrű. Nyitott; végei egymásra hajolnak. Külső oldalán kiemelkedő plasztikus rovátkolt díszítés.	átm: 1,9 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,2 cm	56.26.12.	Fazekasboda, temető, 7. sír	Dombay 1957, 226, XXIV. t.16.	Kr. u. 4. sz. közepe - 2. fele (sír alapján)	Riha 1990, typ 24, variante 1; Facsády 2009, VIII/b típus	
84	Bronz gyűrű	Bronz karika gyűrű. Nyitott, végei valószínűleg egymásra hajoltak. Külsőjén bevéssett zeg-zug díszítés fut körbe.	átm: 1,6×1,8 cm, sz: 0,3 cm, v: 0,1 cm	854.6.	Geresd, késő római sírlelet, 1932. jan. 10.	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Bándi 1979, 307, 47.	Kr. u. 4. sz. (sír alapján)	Riha 1990, typ 24, variante 1; Facsády 2009, VIII/b típus	
85	Bronz gyűrű	Egyszerű bronz lemezgyűrű. Rajta közepén egy vésett vonal fut körbe, körülötte rovátkolt díszítés. Végei egymásra hajolhattak. Töredékes, eldeformálódott.	átm: 1,3 cm, sz: 0,25 cm, v: 0,1 cm	3460.	Szebény - Hosszú dűlő határrezsen, vétel - Horváth Mihály	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Bándi 1979, 314, 156.	Kr. u. 4. sz.? (analógiák alapján)	Riha 1990, typ 24, variante 1; Facsády 2009, VIII/b típus	
VIII.									

Kat.	Megnevezés	Leírás	Méretek	Ltsz.	Lelőhely	Irodalom	Datálás	Tipológia	Megj.
VIII/1.									
86	Ezüst gyűrű	Egyszerű kör átmetszetű ezüst karika.	átm: 2 cm, v: 0,2 cm, sz: 0,2 cm	R.69.4.1.	Pécs-Szent István tér 12. - Geisler Eta u. 14. temető, Grave L/1.	Fülep 1984, 87. 215. Fig. 98.1./1	Kr. u. 4. sz. (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 8a; Popović 1992, Bague 9a; Riha 1990, typ 35; Facsády 2009, X/a típus	
VIII/2.									
87	Bronz gyűrű?	Egyszerű, zárt, ovális átmetszetű bronz karika gyűrű.	átm: 2,3 cm, v: 0,25 cm, sz: 0,3 cm	R.83.191.5.	Kővágószőlős, villa, VII. block	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Burger 1987, 202.	bizonytalan	Guiraud 1989, Bague 8b	
VIII/3.									
88	Bronz gyűrű	Szögletes átmetszetű bronz huzalgyűrű. Sima. Töredékes.	sz: 0,2 cm, v: 0,15 cm, h: 2,1 cm	R.85.28.21.	Pécs-Mauzóleum, temető, 6. sír	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Fülep Ferenc ásatása 1975.	Kr. u. 4. sz.? (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 8d.	
89	Bronz gyűrű?	Egyszerű bronz lemezgyűrű. Zárt.	átm: 1,6 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,3 cm	R.64.3.94.	Pécs-Postapalota, V. blokk	Fülep 1984, 210; RF 21/8	bizonytalan	Guiraud 1989, Bague 8d.	
90	Bronz gyűrű?	Szögletes átmetszetű egyszerű bronz karika gyűrű. Rossz minőségű anyagból.	átm: 1,8 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,25 cm	R.84.16.4	Kővágószőlős, villa, szórvány	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Burger 1987, 202.	bizonytalan	Guiraud 1989, Bague 8d.	
VIII/4.									
91	Fehérfém gyűrű	Négyszeges átmetszetű fehérfém zárt huzalgyűrű. Töredékes.	v: 0,1 cm	51.3.9	Szentlászló-Szentegyedpuszta, temető, 5. sír	Dombay 1957, 232, XXX. T.3.	Kr. u. 4. sz. közepe – 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 8e	
92	Fehérfém gyűrű	Négyszeges átmetszetű fehérfém zárt huzalgyűrű. Töredékes.	v: 0,1 cm	51.3.9	Szentlászló-Szentegyedpuszta, temető, 5. sír	Dombay 1957, 232, XXX. T.4.	Kr. u. 4. sz. közepe – 2. fele (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 8e	
IX.									
93	Bronz gyűrű	Vékony bronzlemezéből készült. Felényi megmaradt részének külső oldalán, egymástól arányos távolságra, egyenként három-három merőleges bordából álló csoport; közöttük fekvő, téglalapalakú mezőkben dült kereszttek.	sz: 0,35 cm	14.1941.4.19.	Kő, temető, 4. sír	Dombay 1957, 237, XX-XII. t. 5.	Kr. u. 4. sz. közepe – 2. fele (sír alapján)	Facsády 2009, IX. típus	hiányzó lelet
94	Ezüst gyűrű	Ezüst lemezgyűrű. Felületét 3 körbefutó borda díszíti. Hozzá tartozó ujjperccel. Töredékes.	átm: 1,7 cm, sz: 0,5 cm, v: 0,1 cm	R.85.28.18.	Pécs-Mauzóleum, temető, 4. sír	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Fülep Ferenc ásatása 1975.	Kr. u. 4. sz.? (sír alapján)	Facsády 2009, IX típus	
X.									
95	Bronz gyűrű	2 szál bronzdrótból csavart gyűrű.	átm: 2,4 cm, v: 0,2 cm, sz: 0,2 cm	R.85.28.1.	Pécs-Mauzóleum, temető, 2. árok (gyermek sír?)	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Fülep Ferenc ásatása 1975.	bizonytalan	Beckmann 1969, II.6. Form	
XI.									
96	Ezüst gyűrű	Vékony ezüstpántból készült sokszögű gyűrű. Külsőjén 12 mezőben: SILVANO VIATORI szöveggel. Az S betű retrográd, a T betű fejjel lefelé fordul elő.	átm: 2,7 cm, sz: 0,5 cm, v: 0,1 cm	61.133.3.	Bogád, temető, 12. sír	Burger 1962, 118, IV. t. 18; Tóth – Vida – Takács 2016, 196. II.33	Kr. u. 3. sz. vége – 4. sz. (sír alapján)	Guiraud 1989, Bague 9a; Riha 1990, typ 30; Ruseva-Slokoska 1991, typ III/1;	
Bizonytalan									
97	Fehérfém gyűrű?, fülbevaló?	Vékony, fehér fémdrótból készült. Hiányos. Ép végén hegyes.	átm: 1 cm, v: 0,1 cm	51.3.8.	Szentlászló-Szentegyedpuszta, temető, 5. sír	Dombay 1957, 232, XXX. t. 2.	Kr. u. 4. sz. közepe – 2. fele (sír alapján)	nem meghatározható	fülbevaló????
98	Vas gyűrű	Hengeres átmetszetű vas gyűrű. Több darabra törött.	v: 0,15 cm, sz: 0,2 cm	R.69.39.3.	Pécs-Szent István tér 12. - Geisler Eta u. 14., temető, Grave L/48	Fülep 1984, 110, Fig.105.48/3	Kr. u. 4. sz.?	nem meghatározható	
99	Ezüst gyűrű	Rossz ezüst gyűrű töredéke. A fej kiszélesedik, közepén egy ovális alakú fehér kő ül.	v: 0,2 cm, sz: 1 cm, kő méretei: 0,5×0,7 cm	611.	Dunaszekcső, Juhász László gyűjtemény	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	bizonytalan	nem meghatározható	
100	Ezüst gyűrű	Rossz ezüst gyűrű kör alakú kővel, benne fantasztikus állat, szarvas előrésszel és halfarokkal. Ép.	átm: 2 cm	625.1.	Dunaszekcső, Juhász László gyűjtemény	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	bizonytalan	nem meghatározható	hiányzó lelet

Kat.	Megnevezés	Leírás	Méreték	Ltsz.	Leelőhely	Irodalom	Datálás	Tipológia	Megj.
101	Vas gyűrű	Erősen korrodált vasgyűrű töredékei. Szögletes átmetszetű. Kör alakú.	átm: 2,1 cm, sz: 0,2 cm, v: 0,15 cm	R.99.2.2.	Dunaszekcső-Püspökhegy 1. lelőhely, 3. sír	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Gábor Olivér 1999. július. 8. leletmentő ásatás	bizonytalan	nem meghatározható	
102	Bronz gyűrű	Szögletes átmetszetű bronz gyűrű töredékei. Nyitott. Kívül részatosan hornyolt.	sz: 0,2 cm, v:0,1 cm	R.69.37.7.	Pécs-Szent István tér 12. - Geisler Eta u. 14. temető, Tomb L/45 (a váz).	Fülep 1984, 104. 210, Fig.105.45/8	Kr. u. 4. sz. 2. fele (sír alapján)	nem meghatározható	
103	Bronz gyűrű	Egyszerű bronz karika gyűrű, szögletes átmetszetű. Töredékes.	átm: 2 cm, v: 0,1 cm, sz: 0,2 cm	7195.4.	Pécs	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	bizonytalan	nem meghatározható	
104	Bronz gyűrű	Öntött bronzgyűrű. Karikája szögletes átmetszetű, kerek fejrésze felé szélesedik. Erősen korrodált. Törött.	Átm: 2,4×2,6 cm, V: 0,3×0,4 cm, Sz: 0,5× 0,7 cm, Fej: 1,4 cm	62.298.4.	Sátorhely-Újistálló-udvar, "B" szelvény	"	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Papp László ásatása 1961. aug. 20-23.	bizonytalan	Guiraud 1989, Bague 2i?; Facsády 2009, II/a típus
105		Gyűrű félgömb alakú díszel, mely levált a gyűrűről és több darab letördözött róla. A gyűrűnek egynegyed része hiányzik.	átm: 1,9 cm	1495.	Pécs, István tér, szórvány	Fülep 1977, 24.	bizonytalan	nem meghatározható	hiányzó lelet
106	Bronz gyűrű	Bronz gyűrű. Feje hiányzik.	átm: 2,1 cm	1211.4.	Pécs-Tádé Sikorski téglagyára, R/291-292 sír	Fülep 1977, 52.	Kr. u. 4. sz. 1. fele - közepe (sír alapján)	nem meghatározható	hiányzó lelet
107	Bronz gyűrű	Bronz gyűrű feje hiányzik	átm: 2,1 cm	1211.	Ismeretlen, római sírlelet	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	bizonytalan	nem meghatározható	hiányzó lelet
108	Bronz gyűrű	Vékony bronz karika, aranylemez borítással.	átm: 2,1 cm	617.	Ismeretlen, Juhász László gyűjtemény	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	bizonytalan	nem meghatározható	hiányzó lelet
109		Pecsétyűrű fej töredéke.	átm: 1,3 cm	1356.	Ismeretlen	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	bizonytalan	nem meghatározható	hiányzó lelet
110	Bronz gyűrű	Bronz gyűrű. A gyűrű ferde rovátkolásokkal van díszítve.	átm: 1,9 cm	1529.	Ismeretlen, Juhász László gyűjtemény	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	bizonytalan	nem meghatározható	hiányzó lelet
111	Bronz gyűrű	Bronz gyűrű.	átm: 1,8-1,9 cm	879.	Szentlőrinc, Juhász László gyűjtemény	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Várady 1897, 200;	bizonytalan	nem meghatározható	hiányzó lelet
Nem római									
112	Bronz gyűrű	D-átmetszetű bronz huzalból készült gyűrű. Fejrészen Valentinianus pénzérmével.	Átm: 2,4×2,6 cm, Fej átm: 1,7 cm, V: 0,2 cm, Sz: 0,4 cm	1494.	Pécs, Juhász László gyűjtemény	Fülep 1984, 75. 112. és 210, XXXVI/3; Gábor 2016, VIII.	bizonytalan (középkor, Kr. u. 14-15. sz.?)		
113	Bronz gyűrű	D-átmetszetű bronz pecsétyűrű. Fejrésze rombusz alakú, rajta bevésített vonal fut körbe.	Átm: 2,2 cm, Sz: 0,4 cm, V: 0,2 cm, Fej M: 1,6 cm, Sz: 1,2 cm	1342.	Pécs, a város csatornázása alkalmával előkerült sírok leletei	Fülep 1984, 75. 113. és 210; Taf. XXXVI/4	bizonytalan (középkor, Kr. u. 14-15. sz.?)	Guiraud 1989, Bague 2i?; Facsády 2009, II/a típus	
114	Bronz gyűrű	Kör alakú, ovális átmetszetű bronz gyűrű. Fejrésze ovális alakú.	Átm: 2,45×2,65 cm, Fej:1,5×1,15 cm, Sz: 0,4 cm, V: 0,2 cm	833.2.	Kisköszeg, vétel	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	bizonytalan (középkor, Kr. u. 14-15. sz.?)	Guiraud 1989, Bague 2i?; Facsády 2009, II/a típus	
115	Bronz gyűrű	D-átmetszetű huzalból készült bronz gyűrű. Ovális fejrészen bekarcolt stilizált lilium, rovátkolt vonal keretben látható. A fej két oldalán vésett díszítés.	átm: 2,3 cm, v: 0,3 cm, sz: 0,45 cm	66.3.9.	Magyaregregy - Márévár, G/1 árok fekvő törömelék rétegből	Publikálatlan, JPM gyűjtemény, Bándi 1979, 310, 96	Kr. u. 15-16. sz.		
116	Bronz gyűrű	Lapos szalagpántból készült gyűrű. Nyitott, végei egymásra hajolnak. Kívül két párhuzamos sávban finom poncolások díszítik.	átm: 1,9 cm, v: 0,05 cm, sz: 0,65 cm	R.73.8.1.	Pécs-Szigeti út, beszolgáltatás, sír	Publikálatlan, JPM gyűjtemény	Kr. u. 10-11. sz.		